

Cena 1'50 din

Edinost

Nevaren sosed je včasih edina obramba zemlje pred državljansko vojno.

Paul Valéry.

Uredništvo in uprava: Maribor, Kopališka ul. 6 - Tel. 25-67 - Izhaja vsak četrtek
Volja letno 36 din, polletno 18 din, četrletno 9 din, za inozemstvo letno 80 din
Rokopisi se ne vračajo - Pošt. č. 11.787 Mariborske tiskarne d. d. Maribor
Oglaš po ceniku

Na ogled brezplačno

pošljamo do nadaljnjega SAMO POSAMEZNE ŠTEVILKE S POLOŽNICO po naročilu ali po predlogu naših zaupnikov.

Vsem cenjenim naročnikom na znanje!

Prihodnji številki priložimo položnico. Dotlej obvestimo vsakogar, ki še kaj dolguje, koliko naročnine dolguje do konca tega leta. Kdor položnice ne rabi zdaj, ker je naročnino za letošnje poravnal, naj jo shrani za prihodnje nakazilo, ali pa jo naj da komu drugemu, ki želi »Edinost« naročiti! Ne zavržite nobene položnice, ki je za upravo razmeroma draga tiskovina!

Uprava »EDINOSTI«, Maribor, Kopališka ulica 6.

Časopisi nosijo odgovornost!

Morda še nobena doba ni bila časopisom in časnikarjem tako ugodna kakor današnja. Še nikoli niso imeli časopisi take »konjunktore« kakor v teh dneh, ko si sledijo veliki svetovno-zgodovinski dogodki, ki bodo preusmerili in določili usodo milijonov ljudi (morda celo celega človeštva) kakor jagode v rožnem vencu. Vsak dan kričijo debele črke novo senzacija v svet in čitatelji z mrzličnim nemirrom segajo po časopisih in hlastajo po novicah, po novicah. Kajti ljudska znatiželjnost, ljudsko zanimanje za svetovno politiko ne pozna nobenih meja.

»Ali že veste najnovejšo?« Najčudovitejša, najbolj nepričakovano in najbolj nemogoče je postalo nenadoma resnica, kakor da se drugače sploh ni moglo, ni smelo zgoditi, kakor da je vse to, kar se je še včeraj upiralo našemu razumu, samo po sebi umevno. »Letalski napad na milijonsko mesto! Stotine mrtvih!« To danes že davno ni več senzacija, saj smo to čuli že davno, samo mesto se je imenovalo drugače. Časnikarju se sploh ne izplača postaviti to »senzacijo« pod poseben naslov, ampak poroča o tem na isti strani in v istem tisku, kakor napredovanje državnih uradnikov. »Vlada v neki državi je odstopila!« Prava reč, smo že slišali! »Znamenitega politika so ubili!« Tudi to smo že večkrat slišali. »Državo so izbrisali iz zemljevidov!« To, da bi bila senzacija? Kolikokrat smo to že slišali v zadnjih dveh letih! Ko je bila sklenjena četrti delitev Poljske, bi mogli časopisi prinesiti to vest pod naslovom: »Na vzhodu nič novega!« Naša domišljija si ne more izmisliti ničesar več, česar resnica ne bi devetkrat prekosila.

Ljudje so nervozni in preutrujeni. Izgubili so merilo. Zaradi nevažnih neznanih škandalov se vznemirijo bolj kakor kadar gre za resnično velike stvari, ki jih prepejojo kakor prepričanje v sosednji vasi. Že davno so izgubili vero v to, da si vsi še tako nerazumljivi dogodki sledijo po morda zapleteni, a brezpogojni in brezizjemni logični verigi, v kateri noben člen ni slučajen.

Danes često odloča le javno mnenje. Javno mnenje postaja od dneva do dneva pomembnejši tvorec v vsem javnem življenju. Javno mnenje je neredko močnejše in odločilnejše od najmodrejših uredb najposobnejše vlade na svetu. In za to javno mnenje nosijo časopisi polno odgovornost. Samo časopisi so krivi, če se ljudstvo ne more znajti in če nemirno tava po labirintih dogajanj. Časnikar ima v današnjem vrvežu še največ možnosti, da se razgleda. Če se zaveda svojih dolžnosti, ki jih ima do svojega čitatelja, do svojega naroda in do človeštva, ne bo iskal in poročal same prazne senzacije, s katerimi bi utegnil samo dražiti čitateleve živce in služiti lepe denarce, ampak

Bodočnost Balkana

Usoda balkanskih narodov je bila in bo tesno povezana. Tudi mi Slovenci, kot del južnih Slovanov, smo bistveno zainteresirani na razmerah, ki vladajo na Balkanu; naša moč in naša bodočnost je popolnoma odvisna od našega sodelovanja z ostalimi jugoslovanskimi in sploh balkanskimi narodi. Balkan — tu je polje našega dela! Naša naloga je, organizirati balkanske narode za politično, kulturno in gospodarsko sodelovanje, kajti brez tega sodelovanja so vsi narodi nujno obsojeni na životarne. V nas pa je energija, mi hočemo ustvarjati, zgraditi nov svet — svet blagostanja in svobode. Ta volja balkanskih narodov bo porušila vse umetne pregrade, ki jih ločijo; ta volja bo ustvarila nov Balkan.

Mi Slovenci se zavedamo, da pripadamo k balkanskim narodom, k tistim narodom, ki so bili obrambni, zid za ostale evropske narode pred barbarsko invazijo. Tudi mi Slovenci smo zaustavljali turški val, ki je prodiral v Evropo, medtem ko so ostali evropski narodi ustvarjali svojo kulturo. Jasno je, da v takih razmerah ni bil mogoč noben kulturni napredek. In kaj je rezultat vsega tega? Danes nas zapadni narodi smatrajo za

napolbarbare, ki so sposobni samo uživati pridobitve evropske kulture, ki pa niso sposobni, da bi k tej kulturi kaj bistvenega doprinesli.

Mar smo mi Balkanci res manj vredni po rasnih sposobnostih; ali res nismo sposobni tudi mi graditi evropske kulture? Ne, naša samozavest, naša volja in naš razum nam pravita, da mi po svojih sposobnostih prav nič ne zaostajamo za ostalimi narodi. Če pa nismo doslej bili med prvimi narodi, ni kriva tega naša rasna manjvrednost, temveč zgodovinske okoliščine, ki nam niso dopuščale, da svoje sile posvetimo kulturi in napredku. Naša samozavest ni nikaka domišljavost; Tesla, Pupin in druga imena nam dokazujejo, da znamo tudi mi ustvarjati in koristiti človeštvu.

Živimo v dobi, ko se v par dneh odločajo usode narodov za desetletja, če ne stoletja. In kdo more zagotovo zankati, da ni daleč dan, ko se bo odločalo tudi o usodi balkanskih narodov? Toda ali so naša srca pripravljena, ali so naše misli jasne in naši načrti izdelani? Zavedati se moramo, da je v veliki meri tudi od nas odvisno, ali gremo nasproti novemu Kosovu ali novim zarjam Vidovim.

Kaj je naša naloga v teh negotovih

dneh? Mar nismo prav mi južni Slovani — najnaprednejši in najštevilnejši od balkanskih narodnih skupin — prvi poklicani, da delujemo na strnitev in slogu vseh balkanskih narodov, da organiziramo sodelovanje balkanskih narodov na političnem, gospodarskem in kulturnem področju? Predno dosežemo popolno slogu na Balkanu, bomo morali premostiti še mnogo ovir in popraviti še mnogo krivic. Jasno je da bo Balkan izšel ojačen iz današnjih težkih časov samo, če bo na mirnem in demokratičnem način rešil vse svoje notranje probleme. Šele takrat, ko se bodo vsi balkanski narodi čutili popolnoma svobodni in enakopravni, bo dana tudi podlaga za iskreno medsebojno sodelovanje.

BALKANSKI NARODI HOČEJO ŽIVETI IN TO SVOBODNO ŽIVETI, KAJTI LE TAKO BODO MOGLI VRŠITI SVOJO KULTURNO MISIJO. Balkanski narodi si hočejo zgraditi nov svet. MED NJE VEDNO BOLJ PRODIRA ZAVEST, DA BODO TO DOSEGLI SAMO S SKUPNIM DELOM. In ta zavest jih bo prav gotovo vodila k boljši in srečnejši bodočnosti.

MIRIN.

Za vsakdanji kruh!

Žrtve dela za vsakdanji kruh v posameznih pokrajinah naše države niso povsem enake. Slovenskega kmeta vidimo, kako se na vse mogoče načine trudi z malimi gorskimi njivicami, ki mu kljub skrbno ljubim negi ne morejo dati dovolj kruha. Opetovano poudarjena pasivna slika prehrane slovenskega kmeta ostaja samo zapisana, iznešena velikokrat v volivnih govorih, dejstev, ki bi naj prinesli aktivno sliko vsakdanjega kruha Sloveniji, pa vsi že dolgo čakamo. Temu čakamju smo se kar privadili, oziroma ne zaupamo nobenemu dosedanemu politiku, da bi ta naš življenjski problem »vsakdanji kruh« postal aktivnost. Vsakdanji kruh, ki bo res naš, si bomo morali preskrbeti sami kmetje in delavci.

Po svetovni vojni smo doživeli mnogo izprememb. Tako političnih, kulturnih in gospodarskih, ki so močno preobrazile ustroj Slovenije. Zemlja poedinah gorskih malih kmetov pa je ostala vedno enaka, ako ne še slabša.

Spremenjeni položaj je najbolj viden v tem, da kmetijski gospodar prosí za denar navadnega delavca, ker mu grunt ne daje dovolj sredstev za plačilo javnih dajatev. Tudi je slišati gospodinjo, da nima soli, sladkorja itd.

Slovenija ni najbogatejša pokrajina. Prirodne krasote planin ali novo urejenih vasi in mest ne morejo biti povsod sodbi o bogati Sloveniji. Bogastvo se sodi v dovoljno pridelanem živežu, kruhu za vse ljudstvo, to je bogastvo. Slovenska dežela pa nima niti dovolj kruha za svoj milijon ljudi, temveč mora vsako leto uvažati žitne pridelke iz drugih delov naše

države. Morda je vzrok v našem površnem kmetijstvu, saj vidimo v drugih naprednih deželah, kakor v Danski, Nemčiji, Franciji itd. visok pridelek žitnih zrn. Statistika iz leta 1924 pravi, da v naših krajih pridelamo na prostoru 1 ha okoli 9 stotov pšenice, na Francoskem 14, na Češkem 15, v Nemčiji 21, Belgiji 36 in na Danskem celo 30 stotov žita. Razlika je očitna! Na 1 ha vsejemo okoli 2 stota pšenice, požanemo pa jo v dobri letini včasih komaj 10 q. Potemtakem nam da žetev komaj petkratno seme, ali z drugimi besedami: eno posejano zrno nam da komaj 5 zrn, na Danskem pa kar 15.

Leta 1924 je bilo v Sloveniji z žitom posejanega zemljišča okoli ena desetina celotne površine Slovenije. Tisto leto smo pridelali okoli 1.191.886 stotov raznega žita, to je na 1 ha približno 8 in četrt q. Od naštetega zrnja se je uporabilo za naslednje leto za setev približno eno šestino, to je 198.646 q in za hrano živini eno osmino, to je 149.000 q celotnega žitnega pridelka. Tako je ostalo za prehrano domačega prebivalstva komaj štiri šestine

naštetega zrnja ali okroglo 744.240 stotov. Če računamo nas Slovencev na 1 milijon 100.000, vidimo, da potrebuje ena oseba na leto zase povprečno 110 kg žita, kar ni veliko. Prebivalstvo bi tedaj uporabilo za prehrano letno 1.200.000 q žitnega zrnja. Ker smo ga pa doma pridelali samo 744.240 q, smo morali uvoziti od drugod še 465.760 q, kar nas je stalo okoli 116 in pol milijona din. V resnici pa je znašal uvoz žita letno od 5000 do 7000 vagonov, kakršna je pač bila letina. Uvoz žita sega torej v težke milijone.

Zdaj stojimo pred nami naloga, kako bi lahko slovenskemu delovnemu človeku preskrbeli vsakdanji domači kruh. Morda bi z dobrim semenom in smotrnim gnojenjem dvignili našo žetev na vsakem ha vsaj za 200 kg. Tedaj bi pridelali okoli 291.000 q žita več v skupni vrednosti skoraj 73 milijonov din. Za toliko manj bi morali uvoziti žita in s tem prehranili na izdatkih za življenjske potrebščine. Na osebo torej za 70 din, na 8-člansko družino pa 560 din.

Dolžnost vseh poklicanih mora biti, da te prosoje tožbe slovenskih kmetijsko-delavskih domov o pomanjkanju vsakdanjega kruha vendar enkrat rešijo.

Jakob Šilc.

Volitve bodo

Čeprav besni v Evropi vojna, se pri nas zaenkrat vsaj načelno pripravlja vse potrebno za normalizacijo političnega življenja v državi. Čas, ki ga živimo, je druga doba Jugoslavije. Vlada pripravlja nove zakone in bo pozvala tudi narod v tajnih in popolnoma svobodnih volitvah k odločilni besedi. Vse kaže na to, da bodo volitve v najkrajšem času, t. j. čim se

podprta beseda bo marsikateriga dvomljivca in malodušnega pomirila, podprla in dvignila, da bo pripravljen na vse živčne napetosti, ki jih še utegne prinesiti današnji čas.

»Edinost« si bo slej ko prej po svojih skromnih močeh prizadevala zasledovati ta resnično vzvišeni cilj.

Jaroslav Dolar.

nekoliko bolj navadimo na zunanje politične okoliščine in ko se povrtno k miru; upati je, da bo v tem oziru kmalu vse v redu.

Gotovo vojna nekoliko vpliva na miselnost in razpoloženje naroda, saj vendar ni mogoče, da ne bi mogli že sedaj ugotoviti na našem gospodarskem pozorišču neke vrste slabe posledice. Kljub temu je na predstoječe volitve treba narod že sedaj pripravljati. S hladno, trezno in pametno besedo je treba od posameznika do posameznika, od moža do moža, da se bodo ob uri poziva vedeli ljudje ravnati in da ne bodo zopet žrtve kakih obljubarjev, ki bodo verjetno zopet mnogo govorili in obljubljali, pač zato, ker se ne bodo zavedali, kaj sploh hočejo, razen — pomagati sebi...

Glavna misel nam seveda bodi, da zgradimo državo in trdnjavo, ki bo kljubovala vsem notranjim in zunanjim sovražnikom!

7 dni domaćih vesti

* Za novega pomočnika zunanjega ministra je bil imenovan poslaniški svetnik Miloje Smiljanović, redni profesor na gospodarski visoki šoli v Beogradu.

* Brigadni general Adolf Kilar, ki je bil šele pred nedavnim imenovan za generala, je nenadoma umrl. Pokopali so ga v Ljubljani.

* Dr. Milorad Vlaškin je bil imenovan za pomočnika notranjega ministra. Prevzel je vodstvo vrhovne policijske oblasti.

* Na gozdarski direkciji v Ljubljani je bilo vse uradništvo postavljeno na razpoloženje.

* Prizad (Privilegirana delniška družba za izvoz) se bo, kakor poročajo, nemara uknil, ker to zahtevajo Hrvati. Tudi v Sloveniji se množe glasovi, ki žele isto. Pravijo, da likvidacija te ustanove ne bo pomenila za naše gospodarstvo nobene škode.

* Sodni depoziti se bodo v smislu nove uredbe pravosodnega ministrstva odšlej zopet lahko nalagali pri samoupravnih hranilnicah. Po dolgem moledovanju so torej naši denarni zavodi vendar le dosegli, da ostane denar mladoletnih in drugi sodni depoziti doma v Sloveniji in krepče naše gospodarstvo.

* Državni nameščenci in upokoјenci, ki stanujejo v mariborski okolici v tako zvanem gradbenem okolišu, dobe odslej draginjsko doklado 2. razreda kakor v mestu samem. Nekateri kategorije nameščencev so že prejeli razliko med 3. in 2. draginjskim razredom, drugi pa slede, čim nakaže ministrstvo finančnemu ravnateljstvu v Ljubljani potrebne zneske.

* Nekateri tekstilni tovarne v Mariboru in okolici se morajo boriti z velikimi težavami, ker ne dobe dovolj bombaža in prediva. Te dni bi imel priti v Trst velik parnik z ameriškim bombažem. Ladija je res prišla, toda brez bombaža. V Ameriki ga niso vkricali, ker so se jim zdeli časi preveč nevarni. Računati je, da bo le nekaj ladij natovorjenih z bombažem za nas, ker je blago vendar namenjeno zgolj za nevtralno državo, kot je naša. Trgovci z manufakturnim blagom tožijo, da ljudje zelo malo kupujejo blaga. V neugodnem položaju so tudi krojači, ki imajo bore malo dela, dasi se bliža zima.

* Svet pokojninskega zavarovanja, ki ga za enkrat tvorijo delegati Pokojninskih zavodov v Beogradu, Ljubljani, Zagrebu in Sarajevu, je imel te dni v Ljubljani sejo, na kateri je razpravljal o raznih zadevah. Za prvega predsednika je bil izvoljen predsednik Pokojninskega zavoda v Ljubljani dr. Anton Milavec. Poslej bodo zavarovani tudi trgovski pomočniki, zobni tehniki in strojniki z izpitom.

* Združenje trgovcev v Celju je proslavilo preteklo nedeljo 20-letnico svojega obstoja in 20-letnico, odkar mu je nepritržoma veletrgovca Rudolf Stermecki na čelu. Združenje je prevzelo od bivše nemške uprave 1830 kron dolga, sedaj pa premore skoraj milijon premoženja. Ima lepo hišo, ki je vredna nad pol milijona dinarjev.

* Progo Čakovca—Dolnja Lendava bo prevzela zopet Zagrebška železniška direkcija.

* Na Hrvatskem so začasno prepovedani vsi shodi na prostem, kakor v zaprtih prostorih. S to uredbo hoče hrvatski ban dr. Šubašić preprečiti raznim elementom rovarjenje proti ureditvi razmer na Hrvatskem.

* »Hrvatski junak« se imenuje nova organizacija, ki so jo ustanovili na Hrvatskem.

□ V Združenih Državah je sedaj velik časopisni boj za ali proti Rooseveltovemu predlogu o izpremembi nevtralnostnega zakona. Roosevelt predlaga, da se prepoved izvoza orožja ukine. Zdi se, da so njegovi nasprotniki že v manjšini in tudi nemški tisk predvideva, da bo tokrat Roosevelt zmagal.

□ Nemški zunanji minister von Ribbentrop je zopet poletel v Moskvo. Uradno se trdi, da gre za rešitev nekaterih vprašanj, ki se tičejo Poljske. Ugibajo pa seveda vse mogoče. Govori se o morebitni razdelitvi baltskih držav, od katerih bi Nemčija dobila Litvo, Rusija pa Estonko in Letonsko. Drugi zopet pravijo, da bo Rusija zahtevala prvratek Besarabije. Nekateri vedo celo povedati, da je prišlo med sovjeti in Nemci do nasprotij, ki jih prihaja Ribbentrop izgladiti. Nemci vidijo v tem obisku dokaz, da je nemško-rusko sodelovanje v Evropi neomajen temelj bodočega reda.

Vojna divja še dalje

Junaška obramba Varšave - Hudi boji na zapadni fronti Strahote vojne na morju - Branilci Varšave so predali

Vojna na Poljskem še sedaj ni končana. Brez enotnega vodstva se še vedno branijo nekateri poljski oddelki tako na polotoku Heli, v Varšavi in v trdnjavi Modlin. Posebno občudovanje vzbuja boj Varšavcev. Čeprav je glavno mesto nekdanje Poljske eno samo pogorišče in kup razvalin, se varšavska posadka, oprta na pomoč vsega civiliziranega prebivalstva, še vedno obupno branijo, čeprav napadajo Nemci že z velikimi topovi. Prav tako je polotok Hela še vedno v poljskih rokah.

Na vzhodu od Varšave se Nemci umikajo za dogovorjeno demarkacijsko črto in jim Rusi razmeroma naglo sledijo. Na severu sta se ruska in nemška armada srečali pri Brest Litovsku, na jugu pa pri Lvovu. Bil je to na ruski strani bataljon Thälmann, ki nosi ime po znanem pred kratkim izpuščenem nemškem komunističnem voditelju, in bataljon Liebknecht, ki ima ime po prvem nemškem povojnem radikalnem socialistu, ubitem od reakcio-

narjev. Vojne operacije pa vodita na ruski strani oba generala, ki so ju bili Rusi poslali v Španijo republikanski vladi na pomoč.

Na zapadni fronti je prišlo do strahotnega topniškega ognja, ki dokazuje, da se pripravljajo i eni i drugi na napad. Francozi se poslužujejo — vsaj tako vedo poročati francoski poročevalci — svinj. Pred seboj ženejo na tisoče svinj, ki po svoji navadi rijejo po zemlji in tako sprožijo nemške mine. Po taki eksploziji se francoski vojaki takoj zakopljejo v svoje nove postojanke. Posebni oddelki pa skrbijo za to, da svinje ne gredo v izgubo, ampak da jih pri priči zakoljejo, v kolikor je to še treba, in spravijo nazaj v poljske kuhinje. Francozi zatrjujejo, da so s svojimi topovi že naredili luknjo v znamenito Siegfriedovo črto. Posebno hvala francoski taktiki, ki zelo varuje svoje ljudi, vedo italijanski časopisi, ki poudarjajo, da je tudi francosko letalstvo

naglejše od nemškega. Nemci vse to odločno zanikajo.

Na morju se vrši boj, nezmanjšano silo naprej. Churchill je v svojem govoru pred parlamentom izjavil, da so angleške bojne ladje potopile vsaj 6—7 nemških podmornic, torej eno desetino vseh nemških podmornic ali eno četrtno tistih nemških podmornic, ki so trenutno na odprtih morjih. Nemci vse te vesti odločno zanikajo.

Tudi angleška letala so znova preletela nemško ozemlje in ga zakopala z letaki, ki jih je po angleških poročilih v Nemčiji že 18 milj.

□ Varšava je po 22 dneh junaškega odpora zaprosila nemško vojsko za premirje. Branilcem je zmanjkalo streliva, hrane in vode. Zadnje sporočilo iz svobodne Varšave je bilo pismo varšavskega župana županu od Verduna, ki se mu zahvaljuje za razumevanje in sočustvovanje.

Odmevi ruskega pohoda

Z dejstvom, da so se pojavile sovjetske čete na Karpatih, se je — tako pišejo evropski listi enega kakor drugega tabora — evropsko ravnanje močno prevesilo. Videti je, da se pričinja Rusija vse bolj zanimati za srednjo, pa tudi jugovzhodno Evropo. S tem se morajo vse države, ki bivajo na tem področju, hočeš-nočeš sprijazniti.

Najbolj neugoden je položaj Madžarske, ki je še pred nedavnim, ko je vstopila v protikomunistično trozvezo Nemčija—Italija—Japonska, prekinila z Rusijo diplomatske odnose. Sedaj je takoj te odnose obnovila.

Tudi Estonija je prišla s Sovjetsko Zvezo v spor. Sovjeti so ji hudo zamerili, da je izpustila iz svoje luke poljsko podmornico »Orel«. Izjavili so, kakor hočejo vedeti razni listi, da potrebuje Rusija neko jamstvo za to, da se take stvari ne bodo več primerile. To jamstvo vidijo Rusi v sovjetski zasedbi vojnih luk in v prevzemu celotne zunanje trgovine. Estonski zunanji minister Selter, ki je prišel v Moskvo na pogajanja, se je takoj zopet vrnil z letalom domov, da se s svojo vlado pomeni o nadaljnjem stališču, ki ga ima zagovarjati.

Z Bolgarijo se vršijo trgovinske pogajanja. Sodiijo, da bo Rusija prevzela ves bolgarski izvoz, ki ga je doslej obvladala Nemčija. Tako bi dobivala odslej Nemčija tudi vse, kar je doslej uvažala iz Bolgarije, preko Rusije.

Romuniji v zadnjem času močno poudarja dobre odnose z Rusijo. Vendar so se po evropskem tisku razširile vesti, da se zbirajo na meji Besarabije, ki si jo je bila Romunija po vojni osvojila od

boljševikov, ruske čete. Te vesti se od uradnih strani ne potrjujejo.

Najpomembnejša pa je pot turškega zunanjega ministra Saradjoglaja v Moskvo. Turčija stoji tik pred dokončnim podpisom pogodbe z Anglijo. Videti je, da je ta podpis odvisen od ruskega pristanka, kajti Turčija je odločno izjavila, da jo vežejo s Sovjetsko Zvezo močne prijateljske vezi. Rusi so Saradjoglaja nad vse prijazno sprejeli. Evropski tisk ugiba o rusko-turških pogovorih najrazličnejše. Zdi se, da so še najbližje resnici tisti, ki trdijo, da se Saradjoglu poteguje za rusko jamstvo vsemu Balkanu. To mnenje zagovarja tudi italijanski tisk. Poleg tega pa pravijo, da gre tudi za nedotakljivost Črnega morja, na katerega obale da ne sme priti nobena nova veselila.

Tudi Francija in Anglija računata z novimi dejstvi. Veliko pozornost je vzbudilo, da je angleški zunanji minister Halifax zopet poklical sovjetskega poslanika Majskega k sebi na razgovor, da poizve o nadaljnjih namelih Rusije. Pravijo, da se je posebno zanimal, ali namerava Rusija svoje odnose z Nemčijo še poglobiti. Odgovor Rusije še ni znan, vendar pa pravijo da Rusija ne namerava storiti ničesar več, kar bi jo z Nemčijo še bolj zbližalo, saj ji je prineslo že dosedanje sodelovanje mnogo koristi. Tudi sovjetski poslanik v Parizu Suric je bil pozvan v avdienco k pomočniku francoskega zunanjega ministra. Zanimivo je, da so napadi na sovjetsko Zvezo v francoskem kakor tudi angleškem tisku prenehali. Tudi Chamberlainov govor v zbornici je bil kar se tiče Rusije zelo umerjen.

Boljševiki so že razdelili veleposestniško zemljo v zasedenem ozemlju

Francoske in ruske tiskovne agencije že poročajo o uvedbi boljševiškega režima v zasedenih krajih Poljske republike. S sovjetskimi četami, ki napredujejo v dokaj neugodnih krajevnih in vremenjskih okoliščinah, potuje tudi cela armada političnih komisarjev pod vodstvom tajnika kominterne Bolgara Dimitrova, ki je znan iz procesa radi požiga nemškega rajhstaga (bil je tedaj oproščen in kot tuj državljani izgnan). V mestih se že snujejo sovjeti delavcev, kmetov in vojakov, ki prevzemajo vso oblast. Vršijo se veliki shodi in predvajajo se razni propagandni filmi iz življenja Lenina ter iz revolucije. Med prebivalstvo se je razdelilo tudi z veliko številu Stalinovih slik. Pripeljali so s seboj tudi veliko število gledaliških igralcev, ki že prirejajo razne prireditve. Iz vsega tega se vidi, sklepajo francoski in angleški listi, da smatrajo Rusi zavzeto ozemlje kot dokončno svoj last.

□ Nemški general von Fritsch je padel pred Varšavo. Fritsch je bil pred generalom v Brauchitschem vrhovni poveljnik nemške vojske.

□ Predsednik poljske republike Ignac Moscicki in maršal Rydz Smigly sta v Romuniji internirana. Moscicki v Bikaču pri Pjatraneu, Smigly pa v Krajovi.

□ Italijanska vlada je umaknila svoje čete z albansko-grške meje. Odnosaj med Grčijo in Italijo so se z ozirom na rusko bližino izboljšali.

□ Nova mirovna fronta se snuje na Balkanu. Pridružili se bi ji poleg Italije še Grčija, Jugoslavija, morda tudi Madžarska in Bolgarija.

7 dni po svetu

□ Na Calinescujevo mesto v Romuniji je prišel general Argesianu.

□ Med Rusijo in Nemčijo so določili razmejitveno črto, ki teče po rekah Pisanarev-Visla-San do izvira. Tako dobi Rusija skoro dve tretjini, Nemčija pa nekaj več kakor eno tretjino Poljske. Nemčija torej nima skupnih mej z Romunijo, pač pa jih ima Rusija z Madžarsko in baje tudi 25 km s Tiszovo Slovaško.

□ Panameriška konferenca v Panami je sklenila čuvati vseameriško solidarnost in je soglasno obsodila vsako nasilno reševanje političnih sporov.

□ Nemci odločno zanikajo sporočilo ameriškega novinarja Knickerbockera, da so nemški državniki Ribentrop, Goering, Goebbels, Himmler, Heß, Ley naložili v inozemstvu okoli 6 milijard din (okoli polovico jugoslovanskega proračuna) v obliki raznih zavarovanj.

□ V Severnem morju je bila bitka med nemškimi letali in angleško mornarico. Oba strani poročata o znatnih uspehih.

□ Romunski ministrski predsednik Calinescu je postal žrtev atentata, ki so ga izvršili člani Železne garde. Bil je zadet od 11 strelcev in je na mestu umrl. Vse atentatorje je zadela stroga kazen. Ustrelili so jih na javnem trgu in jih pustili tam 24 ur ležati vsem v svarilo. Dva izmed njih sta naredila samomor. Razen njih so ustrelili v vsej Romuniji še okoli 400 oseb, 2000 pa so jih zaprli.

□ Bivši črnogorski knez Danilo Petrovič Njegoš, brat italijanske kraljice, je na Dunaju umrl. Na italijanskem dvoru so odredili žalovanje.

□ Švedi in Finci se pritožujejo radi bombardiranja njihovih ladij. Obe vladi sta v Brelinu protestirali. Švedska vlada se je celo odločila, da tako dolgo, dokler ne bo imela jamstva za svobodno plovo po Baltiku, ne bo zalagala Nemčije z železno rudo. Gre za potopitev dveh švedskih in dveh finskih parnikov, ki so vozili les in celulozo, ki baje ne spadata v kontrebando.

□ Sovjetske zaloge nafte znašajo nič manj kakor 3 milijarde ton ter predstavljajo 32 odst. ali eno tretjino celotne svetovne zaloge.

□ Komunistična stranka v Franciji je bila z vladnim odlokom razpuščena.

□ Mussolini je pri sprejemu fašističnih oblastnikov iz Bologne dal nekaj pomembnih političnih izjav. Poudaril je voljo Italije do nevtralnosti in obžaloval, da Anglija in Francija nista prav tako kakor na rusko intervencijo na Poljskem reagirali tudi na nemško zasedbo Poljske. To bi sedaj, ko se vojna še ni razširila, lahko prineslo vsem zaželeni mir. Italija bo pripravljena na vse, a podprla bo vsak poizkus rešitve miru.

□ V finskem zalivu so se baje pojavile tuje podmornice. Sovjetske oblasti sodijo, da se nahaja na Estonskem skrita baza za tuje podmornice. Sovjetsko bojno brodovje je dobilo nalog, da vsako podmornico potopi.

□ Mussolinijev predlog za rešitev mira s priznanjem nemških ukrepov na Poljskem je naletel na glava ušesa.

Železna pest proti Železni gardi

Romunija na križišču evropskih silnic

Calinescujeva tragična smrt in njej sledeče energično preganjanje članov Železne garde je le eno — in še bližnja bodočnost bo pokazala, če zadnje — poglavje v neizprosnih borbi med dvema političnima silama, ki tekmujeta manj za zaupanje ljudstva, ki pri tem komaj so odloča, ampak za oblast. In prav zadnji dnevi so pokazali, da je to borba na življenje in smrt. Tej borbi daje posebno obelježje napeti mednarodni položaj, posebno vojna na romunskih mejah in pa zunanje politični vplivi, ki dvignejo vsako, drugače le notranje politično in malo pomembno dejanje, na visoko prizorišče mednarodnih polemik z nevarnostjo tujih intervencij. To mednarodno ozadje je tudi vzrok izredni drznosti na eni in povprečnim pojmom težko razumljivi strogosti na drugi strani. Za kaj gre prav za prav?

Železna garda je organizacija z močnimi avtoritarnimi stremiljenji in simpatijami v nacionalno socialistični Nemčiji in fašistični Italiji. V tej organizaciji je izvedeno voditeljsko načelo,

prav tako kakor pri njenih vzornikih. Njeno stremiljenje je, vsaj tako so do nedavnega zatrjevali, velika močna in edina Romunija. Njih ideologija in svetovni nazor je antisemitizem. V svoji borbi za oblast ti ljudje, po večini inteligentni, niso izbirali sredstev. Tu jih veže čudovito sorodstvo z bolgarskimi makedonstvomščimi. Do letošnje velike noči so se svobodno razširjali in agitirali ter nabirali pristaje z ostro kritiko korupcije. Šele za letošnjo veliko noč so jih energično udarili. Zaprli so 2.000 oseb in policija je javila, da je prišla na sled veliki zaroti zoper kralja in ves politični red. Codreanu, voditelj teh čet, je imel v načrtu »pohod proti Bukarešti« po italijanskem fašističnem vzorcu. Dognalo se je celo, da je bil sam Codreanu udeležen pri umoru bivšega ministrskega predsednika Ducea. Poleg tega je izjavila vlada, da je dobila garda nič manj kot 40 milijonov lejev inozemskih kreditov. Ali imajo lejeje inozemski krediti? Ali imajo lejeje inozemski krediti?

Ceprav so namenj Železne garde jasni, bi bilo zgrešeno reči, da je druga stran, ki je s to Železno gardo v ostrem boju

Kralj Karol

morda demokratska. Čeprav so namenj Železne garde jasni, bi bilo zgrešeno reči, da je druga stran, ki je s to Železno gardo v ostrem boju

Boj med obema desničarskima gibanjima je dobival vedno ostrejšo obliko. Gardisti so se posluževali atentatov in strahovanja, vlada pa je nastopala vedno ostreje proti njim. Ko so hoteli gardisti osvoboditi svojega vodjo pri prevozu iz ene jetnišnice v drugo, je plačal to Codreanu in nekaj njegovih najzobjih sodelavcev, ki so bili radi manjših deliktov zaprti (—) z življenjem. Železna garda je seveda tožila o justičnem umoru in prisegla tistemu, na čigar energiji in pogumu je ves ta ustroj slonel, smrtno maščevanje. Calinescujeva smrt nam kaže, da so svojo prisego držali. Toda sedaj je nastopila vlada z nezlomljivo voljo, da Železno gardo pri koreninah uniči. V kolikor ji je to z usmrtitvijo Codreanujevih pristajšev

Boj med obema desničarskima gibanjima je dobival vedno ostrejšo obliko. Gardisti so se posluževali atentatov in strahovanja, vlada pa je nastopala vedno ostreje proti njim. Ko so hoteli gardisti osvoboditi svojega vodjo pri prevozu iz ene jetnišnice v drugo, je plačal to Codreanu in nekaj njegovih najzobjih sodelavcev, ki so bili radi manjših deliktov zaprti (—) z življenjem. Železna garda je seveda tožila o justičnem umoru in prisegla tistemu, na čigar energiji in pogumu je ves ta ustroj slonel, smrtno maščevanje. Calinescujeva smrt nam kaže, da so svojo prisego držali. Toda sedaj je nastopila vlada z nezlomljivo voljo, da Železno gardo pri koreninah uniči. V kolikor ji je to z usmrtitvijo Codreanujevih pristajšev

Calinesen

Codreanu

uspelo, se bo pokazalo v bližnji bodočnosti.

Toliko notranje politično. Stvar pa ima še zunanje politično lice. Čeprav so simpatije Železne garde bile znane po vsem svetu, so imeli nemški časopisi očitno dovolj razlogov, da so pripisali odgovornost za ta umor — Angliji, češ da se je ta skušala iznebiti neprijetnega Calinescuja, ki je tako trdovratno vztrajal pri nevtralnosti. Angliji so seveda vrnilo očitek Nemcem.

Položaj Romunije v današnji dobi res ni zavidanja vreden. Predvsem je treba vedeti, da je v soseski dveh ogromnih veselil, katerima bi vojaška zasedba Romunije ne pomenila nikakega problema. Saj se Romunija kljub vojaški pripravljenosti ne bi mogla dalje braniti — tako vsaj sodijo vojaški strokovnjaki, ki presojujejo njen strateški položaj — kakor Poljska. Angleška ali francoska pomoč pa tudi ne bi bili bolj učinkoviti kakor v poljskem primeru. Pri tem je treba upoštevati, da ima Romunija še to nesrečo, da je zelo bogata na nafti, na surovini, ki je poleg železa za moderno vojno nujno potrebna. Čeprav pridelava Romunija le 6.6 milj. ton nafte in je to le polovica ali tretjina tega kar potrebuje Nemčija v vojnem času, ima Romunija razlogov dovolj, da obdrži z Nemčijo čim toplejšo odnosa ali vsaj nevtralnost. V dolgi vojni bi kljub vsemu Nemčiji bila romunska nafta zelo koristna, posebno, če jo mora od Rusov res plačevati v zlatu. Na drugi strani pa ima Anglija ves interes na tem, da spravi Romunijo iz nevtralnosti. Danes, ko je pribežalo v Romunijo nešteto poljskih vojakov z orožjem in ko je tu že vsa poljska vlada internirana, je romunska nevtralnost za Anglijo gotovo nerodna, saj bi se dalo od tod sovražnika prijeti za hrbtom in vezati sem precejšnje število čet.

Gospodari današnje Romunije imajo težko in odgovorno nalogo, da branijo romunsko državno samobitnost v izredno neugodnih prilikah. Priprani so, da jim bo to bolj uspelo, če se poslužujejo totalitarnega kakor če se poslužujejo zapadno demokratskega državnega ustroja. Zgodovina bo pokazala, če je bil to edina in najuspešnejša pot.

nesel. Vsaj čulo se ni več o tej stvari. Tisti tednik je pokazal s svojim razpisom nagrade čudovito nevednost ali pa cinčno nesramnost svojega političnega dela.

Zdi se, da še ni čul ničesar o Židih — potepuhih, o Židih — čevljarjih, krojačih itd. na Poljskem, v poljski Ukrajini.

Po letu 1300. se je naselilo tu mnogo Židov, ki so pribežali iz dežel, kjer je privedla verska nestrpnost do pogromov. Verska nestrpnost pa je bila le obleka, pod katero se je skrival konkurenčni boj med židovskimi in nemškimi ter drugimi meščani. Na Poljskem ni bilo razvitega meščanskega stanu in Židje so se tu dobro zasidrali. Bili so posredniki med tujino in plemstvom, ki se ni pečalo s tako »ponižujočimi« posli kakor so bili takrat na Poljskem še trgovci, denarništvo itd. Vsak plemič je imel svojega »hišnega juda«, ki je izterjeval in vodil račune. Fevdalni gospod je hotel iz podložnih kmetov iztisniti čim več in Jud je bil tisti, ki je predstavljal pred podložniki izžemalca, češ, »saj gospod še niso tako slabi, ampak Jud!«

Ni čuda, da so se uporni kmetje ob vsaki priložnosti znesli nad Judi. To vlogo Židov je še izbrabalo novo nastalo meščanstvo. Od decembra 1918. do aprila 1921. je bilo v poljski Ukrajini 887 velikih in 349 majhnih pogromov. 1918. in 1919. je bilo v poljski Ukrajini nad 150 tisoč Judov ubitih, nad 300 tisoč ranjenih, nad milijon pa oropanih. Najgroznejši pogrom je bil 22. novembra 1918. v Lvovu. Mesto so zavzeli 1. nov. Ukrajinci in sestavili narodni odbor. Ta je priznal Judom vse pravice manjšine. Toda Poljaki so mesto po treh tednih uličnega boja spet zasedli in se odškodovali pri Judi. (Judje so bili ves čas nevtralni, toda verjetno je, da so posamezniki pomagali Ukrajincem.) Nekdo je opisal te dogodke. Pravi, da so poljski vojakji očitali Judom vsa mogoča in nemogoča grozodejstva. Pobjajali so zato starčke, može in otroke, posiljevali žene, iz vseh stanovanj zmetali oprave, na vozovih odpeljali vse, kar je bilo kaj vrednega, nazadnje pa mesto zažgali in kdor je skušal zbežati iz gorečega dela mesta, je bil ustreljen.

Judje zavzemajo v poljskem gospodarstvu res lepa in donosna mesta, toda to je le nekaj odstotkov Judov. Večina Judov (na teritoriju bivše Poljske z Ukrajino, Belorusijo in Slezijo jih je bilo do 3 milijone) živi bedno. Publicist A. Londres pravi, da je obiskoval tri dni ulice Ghetta. Na ulici S. je obiskal vse hiše. V prvi hiši je bilo 9 družin s 5—8 otroki, ki so kričali od mraza in lakote in gnili v zanemarjenosti. In tako v vseh hišah...

Po svojem socialnem stališču so razdeljeni poljski in sploh vzhodni (razen v sovjetski Zvezi) Judje v osem političnih skupin. Nekatere izmed teh so predstavnice judovskega velekapitala, ki pakтира s poljskim, druge odvrčajo svoje pristaje »od vsega zemeljskega« (torej so tudi nazadnjaške), tretje nastopajo skupaj z ukrajinskimi nacionalisti in predstavljajo levo opozicijo. —ski.

Rusko-nemški mir pred 21 leti

V času, ko se rušijo poslednji stebri, na katerih je slonel znameniti versajski mir in ko sta se sovjetska Rusija in Nemčija sporazumeli za skupno urejevanje vzhodne Evrope, se v svetovnem časopisju pojavljajo spomini na prvi mir svetovne vojne, ki so ga sklenile Osrednje sile z Rusijo. Osnova tega miru naj bi bila samoodločba narodov in opuščanje vsakršnih aneksij ter povračila vojnih škod. Toda ta načela, kakor so lepa, so propadla tisti hip, ko je postal eden izmed pogodbenikov prešibek, da bi jih lahko s silo uveljavil. Ko so Osrednje sile, torej Nemčija, Avstrija in Turčija, sklenile z »nacionalno« Ukrajino poseben mir, so boljše pogajanja prekinili, češ vojna je končana. Toda Nemčija še s tem uspehom ni bila zadovoljna. Nemške čete so korakale proti Livonski, kjer jih boljševiki niso mogli ustaviti. Rusija je bila tedaj proti Nemčiji mnogo prešibek pogodbenik in se je morala nemški sili ukloniti. 24. februarja 1918. je sprejela nemški ultimatum, ki ji je naložil zelo trdo breme. Rusija se je morala odpovedati Estonski, Litvi in Poljski, morala je dovoliti nemškim četam do splošnega miru bivanje v Beli Rusiji, morala je izprazniti Finsko in Ukrajino in Turčiji vrniti vse, kar si je bila od nje 1878. priborila, Georgija (Gruzinsko) je postala samostojna država, poleg tega se je Rusija zavezala, da plača Nemčiji posebno vojno odškodnino. Vse to je bilo mogoče seveda le zato, ker je bila tedaj Rusija šibka in Nemčija tik pred zmago. Ko pa so zmagali zavezniki, so sklenili z Nemčijo versajski mir, ki sicer ni bil tako trd kakor mir pri Brest Litovsku, a je Rusijo vendarle odvezal od izpolnjevanja težkih točk nemškega miru.

Poljska na razpotju

Priča smo bili in smo še velikim zgodovinskim dogodkom, ki jih pa moremo razumeti v njih jedru le, če poznamo zgodovinski razvoj Poljske in tiste silnice, ki so gibale poljsko državo in njene narode.

Poljska je stopila v zgodovino kot še nefevdalna država s prasocialistično družbeno ureditvijo, ki jo poznamo Slovanci v zadrugah, plemenih itd. S fevdalizacijo pa je stopila v družbo evropskih velikih sil. Splošno vidijo ljudje v fevdalizmu nekaj absolutno slabega in nazadnjaškega. Toda fevdalizem je (kakor vsak družbeni red) pozneje razvil svoja skrita nasprotja in se sprevrgel v svoje popolno nasprotje — kapitalizem. V začetku pa je pomenil fevdalizem razvite novih sil in možnosti. Je pomenil novo, trdnjšo organizacijo. Poljska je bila pravi vzor fevdalne demokratične države. V smislu fevdalnega reda so bili državljani in ljudje s pravicami seveda le plemiči. Ti so se shajali v pokrajinskih sejmih in so pošiljali poslance v centralni sejm. Kralje je šlaheta volila, torej so bili le dosmrtni prezidenti. Ta najsodobnejša (takrat!) plemiško-demokratska republika je razvila svojo kulturo, jezik, državno misel do najvišje mere. Svojo moč je razširila na ogromne teritorije in plemstvo na pr. moskovske kneževine je samo sililo v poljsko državo.

Kakor je pomenila Poljska takrat močno in napredno fevdalno državo, tako se je tudi strastno in nazadnjaško branila vseh reform, ki bi odpravile fevdalni red, kakor, ko je postal že preozek za razvoj gospodarstva, ki je terjäl nov gospodarsko-političen okvir. Fevdalizem je postal nastranejša ječa vseh, ki niso spadali k vladajočim stanovom. Z vsemi sredstvi terorja je vzdrževalo plemstvo red, ki se je rušil po zakonih razvoja in nasprotij.

Nesreča za Poljsko je bilo dejstvo, da ni imela mest z razvitimi meščanskimi stanov, ki bi s pomočjo kmečkih in delavskih množic edini mogli izvesti potrebno veliko reformo. Patriotično plemstvo je videlo razpad in je skušalo samo izvesti reforme (predvsem osvoboditev kmetov). Toda te reforme bi pomenile odpravo fevdalnega reda samega. Torej plemstvo likvidira samo sebe? »Noben človek, pa tudi noben razred ne more preskočiti svoje lastne sence.«

Sledile so delitve Poljske. Šele pod tujimi dinastijami je bil poljski kmet rešen nevoljništva. Pod Avstrijo, Rusijo in Nemčijo se je razvil tudi poljski meščanski stan, ki je ustanovitelj in nosilec povojne poljske republike.

Pred to obnovljeno republiko — preje fevdalno, zdaj meščansko — je stalo vprašanje: ali po novi poti svobode in napredka ali po stari poti lažne veličine? Vladajočim slojem je lebdela pred očmi še jagielonska Poljska »od morja do morja« in po tej pogubni poti je krenila mlada država. Agrarna reforma se ni izvedla, socialna zakonodaja se ni izvajala, manjšinam je bila država mačeha. Vse napitovanje, s katerim se je hotela Poljska vrniti med veselice, je pomenilo le notranjo slabost.

Prišla je diktatura I. 1929., številne številne aretacije, krvavi spopadi, veliki sodni procesi proti opoziciji, stavke kmetov, množice...

In spet se je izkazal v vsej svoji resničnosti stavek: »Poljska more obstajati le, če je progresivna, napredna.« In kot taka domovina svobodnih in zadovoljnih meščanov, ki so moč države. Zagorski.

Judje na Poljskem

Neki skrajno desničarski tednik jugoslovenskih »nacionalistov« je pred leti razpisal precejšnjo nagrado za tistega,

ki prinese fotografijo Žida — berača. No, te fotografije najbrže tedniku, ki je imel komaj sredstva za izhajanje, ni nikdo pri-

„Ljudski prijatelji“

Pogosto naleti človek na ljudi, ki trdijo, da so nekoč stali »v prvih vrstah delovnega ljudstva za svobodo in pravico«, ki so takorekoč »svoja najlepša leta brezplodno žrtvovali ljudstvu«, mesto da bi izrabili »krasne prilike«, ki so se jim ponujale, pa so jih v svoji brezprimerni poštenosti »odklanjali«.

Ogromno je število teh »ljudskih prijateljev«. Resnici na ljubo pa je treba pripomniti, da so ti gostobesednejši ljudje, ki niso nikdar nastopali v ljudskih borbah; v kolikor pa so nekateri vendar v njih sodelovali, so navadno iskali le sebe, in jim je ljudstvo zato dalo krepko brco, oni pa so se užajale namrdnili nad to »bedasto drhaljo« — kot se zelo radi izražajo — in danes obupujejo in delajo pogrebne križe nad tem ljudstvom, češ: saj je z njim itak nemogoče vsako sodelovanje, ko pa je tako zabito in zanikrno in tudi nikdar drugače ne bo, zato pa se za take gumpce boriti ne izplača, ker jih bo sleherni lahko izkoriščal in varal, dokler se mu bo le zahotelo.

Užajenost teh samoljubnežev je velika in od tod tudi tako brezmejno ogorčenje in tako podlo zmerjanje kot izraz nemočnega maščevanja. Seveda, če bi ljudstvo pustilo te »ljudske prijatelje« lepo v miru, da bi se še dalje pasli v njegovih vrstah, da bi še dalje gradili sebi gradove na ljudskih žuljih, da bi še dalje hodili samosvojo pot brez vprašanja in brez pristanka ljudstva in bi še nadalje ostali »führerji«, o, potem bi ne bilo nobene pokvarjenosti in zapeljanosti, potem bi ostalo ljudstvo še nadalje dobro, verno in zvesto, ki ve, »kje je njegova prava pot in kdo so njegovi resnični prijatelji in zagovorniki njegovih koristi«; zdaj pa je to ljudstvo, ki počasi, toda vztrajno spregleduje, napravilo nekaj nezasiščenega: odbilo je dragoceno pomoč teh »ljudskih prijateljev«, ki jo oni »zastonj« dajejo in odklanjajo zamahnilo z roko. Seveda, saj to prav za prav ni nič čudnega, se opravičujejo v zmedenosti. To je delo tistih garjevih ovc, ki se na žalost vse pogostejše pojavljajo tudi med tem dobrim ljudstvom in onemogočajo te tako zvane »ljudske prijatelje«, pri njihovem požrtvovalnem delu za svoje župe. Sedaj je to ljudstvo nenadoma postalo masa, čreda, zabito in vredno samo pasjega biča in trde konice čevlja.

To je ena vrsta teh »ljudskih prijateljev«.

Druga vrsta pa so oni, ki stoje po svojem socialnem položaju oddaljeni od ljudstva, pa bi se mu radi približali in mu pomagali. Moti pa jih to, da jih ljudstvo ne razume in jih včasih odklanja, ker se mu ali niso znali približati ali pa so ga s svojim nastopom odbijali. Zato so tudi ti »ljudski prijatelji« izgubili pogum, da bi se mu skušali znova in na bolj dostopen način približati, ampak so se rajši pridružili mnenju onih prvih z izgovorom, da ljudstvo še ni zrelo in zato ne vredno, da bi mu pomagali pri vzgoji.

Jasno je, da je tako blebetanje nesposobno in smešno prvič že radi tega, ker ti »ljudski prijatelji« ne poznajo stvarne resnice, ker vidijo samo posledice, ne poznajo pa ali pa nočejo poznati vzrokov, ki so krivi, v kolikor naše ljudstvo še zmeraj blodi v temi in ne najde poti k luči prosvetljenosti.

Treba je samo pogledati, kakšna je današnja ljudska vzgoja. Samo ozrite se, pa boste videli njen očiten namen, da vzgoji ljudstvo v dobre, verne, poslušne in brezpogojno pokorne ovčice, ki bodo vdane vse ubogale in slepo sledile nekim namišljenim in po neki ideji »edino poklicanim vodnikom«. To je žalostna resnica in logična posledica te resnice je ta, da del ljudstva tem od neke »višje sile« postavljenim voditeljem sledi.

In drugič: mar se ti ljudje, ki najbolj nergajo in vijejo roke nad ljudstvom, ne prištevajo k inteligentom in zato: mar niste prav vi, ki trdite, da ste resnico spregledali (to je seveda vprašanje!), ki pravite, da ste zamenjali temo z lučjo, mar niste prav vi odgovorni za sedanje stanje ljudske prosvetljenosti? Kajti vaša naloga bi bila, če ste resnično spregledali in če vam ne zakriva več slepota oči, da greste tudi vi na delo kot prosvetlilci in jih iz trgate mračno kopreno raz oči preprostemu ljudstvu, da bo še ono spregledalo, da bo še ono odvrlo tisto črno in umazano kunjco, s katero mu zatiskajo oči ter bo potem zmoglo, da stre neprosto voljne okove suženjstva, ta pečat sramote.

To je druga stran te podobe!

Sicer pa ti »ljudski prijatelji« slikajo vse stvari tako črno samo radi tega, ker so odpadniki ljudstva in pa oni, ki se na to odpadništvo šele pripravljajo, pa ho-

Dovolj hrane, dovolj industrijskih surovin, pa vendar polom!

Po podatkih, ki so jih prinašale razne revije, je imela Poljska dovolj vsega, da bi mogla gospodarsko izdržati v slučaju vojne. Oglejmo si, kaj pravijo številke.

Sredstev za prehrano je imela Poljska mnogo, saj je bila letna proizvodnja glavnih kmetijskih proizvodov sledeča: 20.4 milj. kvintalov pšenice, 62.7 milj. kv. rži, 14.2 milj. kv. ječmena, 25.2 milj. kv. zobi, 351.2 milj. kv. krompirja in 27.2 milj. kv. sladkorne repe. Tudi mesnate hrane je bilo precej, saj je bila Poljska znana po svoji živinoreji. Imela je 7.7 milijonov svinj, 10.7 milj. goved, 3.9 milj. konj in 3.2 milj. ovac. Ob primernem vojnem gospodarstvu bi bila torej Poljska z živili oskrbljena.

In z drugim? Prav tako. Pogonskih sredstev je bilo v Poljski dovolj. Bogata nahajališča črnega in rujavlega premoga, lignita, zemeljskega plina in nafte, nadalje ogromne površine gozdov ter reke, vse to je nudilo dovolj možnosti za temeljito preskrbo s pogonskimi sredstvi. Po bogastvu v črnem premogu, je bila Poljska s 75 milijardami ton na četrtem mestu med evropskimi državami. Vrelci nafte so vsebovali skoro 1 milijon ton. Vodne sile so bile cenjene na 1.3 milijonov kilovatov; od tega pa je bilo izkoriščenih vsega 3.5%.

Za težko industrijo je Poljski primanjkovalo kovinskih rud in je bila v tem pogledu navezana na uvoz železne rude iz Švedske (čez Gdansk in Gdinj), mangrove rude iz Rusije itd.

Na boljšem je bila Poljska glede su-

rovin za kemično industrijo, kajti imela je mnogo črnega in rujavlega premoga, lesa, nafte, zemeljskega plina, žvepla, soli, pirita in cinka.

Tudi gradbenega materiala — kamena in drugega ni manjkalo. V tekstilni industriji je bila v glavnem navezana na uvoz.

Po tem pregledu si lahko ustvarimo sodbo, kakšna bi mogla biti pripravljenost Poljske v gospodarskem in vojaškem pogledu, ko bi bili v odločujočih krogih sposobni ljudje in, ko bi stremelo vse gospodarstvo k resničnemu napredku. Toda tega na Poljskem ni bilo, kajti tam je imela glavno besedo vrhnja plast, tako zvana šlahta.

Kljub zakonu in obetom ni bila izvršena v Poljski dokončna agrarna reforma in je bila v rokah nekmetov vse do zadnjega dela tretjina obdelovalne zemlje. Pa tudi od ostalih dveh tretjin so imeli ogromno zemlje v rokah še veleposestniki, dočim sta mali kmet in poljedelski delavec morala živeti na »krpicah« in se vsa leta trdo boriti za svoj obstanek in za pridobitev zemlje.

Za napredek agrarne produkcije se je storilo v vseh letih bore malo, tako da je obstajal v tem pogledu primitivizem, ki ni nudil pogojev za organizacijo dobrega vojnega gospodarstva. Delno so bila racionalizirana samo veleposestva, lastnina grofov, generalov, cerkvenih dostojanstvenikov in meščanskih kapitalistov.

Pa industrija? Ta je bila privilegirana na vseh koncih in krajih. Bila pa je mlada in je v njej vladal začetniški primiti-

vizem, sloneč na najhujši eksploataciji delovnih sil. Da je bilo temu tako, nam dokazujejo poročila gospodarskih revij, ki navajajo, da so se v letih 1935—1936 zvišale delavske mezde le za 9 odstotkov, dočim je narasla zaposlenost v tem času za 37 odstotkov. Poljski delavec se je upiral temu, da bi uspevala industrija na račun njegovega stradanja. Tako je bilo leta 1936 celih 2.056 štrajkov, pri katerih je sodelovalo 675.000 delavcev iz 22.016 ind. podjetij. Lahko si torej predstavljamo, kakšno je bilo stanje v poljski industriji, katere lastniki so grmadili dobičke s pritiskanjem delavskih mezd in so mesto racionalizacije še vedno vzdrževali sistem najprimitivnejše eksploatacije. Razumljivo je, da se takšna industrija ni mogla prebrzati v moderno vojno industrijo.

Poleg agrarne in industrijske primitivnosti pa so bile za Poljsko značilne tudi kulturno prosvetne neurejene razmere. Prav dobro nam je ostal v spominu štrajk vsega poljskega učiteljstva, ki se je moral pred dvema letoma poslužiti tega skrajnega sredstva v borbi zase in za napredek celotnega šolstva.

Po teh kratkih razglabljanjih lahko zaključimo s sledečim: Vsa povelja leta se je vršila na Poljskem skrajno izkoriščanje delovnih množic s strani zgornjih krogov, v katerih so bili generali, plemiči, cerkveni velikaši in predstavniki tujega ter domačega industr. kapitala. Na tem izkoriščanju je slonel celotni gospodarski sistem. Ne naprej, tako naj ostane kot je! In ostalo je ter se tudi zrušilo.

Rešimo kmetska in bajtarska dekleta pred prepadom!

Naše kmetske in bajtarske družine so obdarjene s številnimi otroki. Družin z enim ali dvema otrokoma na našem podeželju skoraj ni; povsod je po 5, 7 ali pa še več otrok. Ti otroci odrasčajo in z njimi raste skrb, kako jih preskrbeti za življenje. Kajti njihova usoda je oditi v svet, v življenje, ker jim rodna gruda ne more dati kruha. Medtem ko si fantje iščejo zaslužka kot delavci po gozdovih, tovarnar in v tujini, dekleta ne morejo in vendar je tudi njim usojeno, da morajo oditi v svet in si poiskati kruha.

Dekleta morajo navadno odhajati od doma že prej kot fantje. Kajti one so doma prej nepotrebne in imajo tudi manj možnosti zaslužka v okolici. Z dovršenim 14 letom je največkrat vrženo bajtarsko dekle v svet; kmetsko nekoliko pozneje, kar je odvisno od splošnih gospodarskih razmer, ki pa so kaj različne in zato tu ni mogoče potegniti ravne črte. Vsa ta dekleta, ki morajo v svet in si iskati v mestih in drugod kruha, odhajajo od doma zdrava in poštena. Na njih ne moremo iskati madežev.

Človek je že po naravi ustvarjen, da hrepeni in stremi po lepšem in udobnejšem življenju, ne da bi mu bilo zato še potrebna zavest o socialni krivici, ki vlada svetu. Zavest o krivici ga le dviga; svoje botenje hoče uresničiti in tako odpraviti prepad, ki vlada med poedinimi sloji. Kmetskemu in bajtarskemu dekletu ni dana možnost, da bi spoznala krivico, ki vlada na svetu. Njej je socialna borba nepoznana in zato si v svoji mladi domišljiji, podprti od naravnega hrepenenja po lepšem življenju, ustvarja predstave o lepoti mestnega življenja, ki ga seveda nikjer ni. Z močno vero v lepoto mestnega življenja pride kmetsko dekle v mesto, pričakujoč konec vsega trpljenja in zla, ki ga je morda doma v nemali meri morala občutiti.

Poštena in zdrava se je predala mestu in njegovim ljudem. Ni vprašala, ali je mesto pošteno ali ne, kajti ona vidi samo sebe, svojo voljo do dela in hrepenenje po lepem življenju. Zato se ne smemo in ne moremo čuditi, če nasede prvim lepim in mamljivim besedam, ki jih sliši in ji morda obetajo zlato prihodnost.

V mestih ni ljudi, ki bi se menili za usodo teh iz podeželja prišlih deklet. Kdo bi za nje skrbel, ko na imajo naši meščani in njihove socialne ustanove polno dela in skrbi, kaj bodo govorili in s čim

bodo pitali jutri tiste, ki so jih morda še voljni poslušati. Delati in skrbeti za narod — ljudstvo — jih ni volja. Če se pri tem izgubi in propade radi njihove brezbriznosti eno dekle z dežele, prava reč, kajti oni se ne zavedajo, da to eno dekle ni samo eno, ampak da gre njihovo število v tisoče.

Radi brezbriznosti mest so vržena ta dekleta največkrat v prepad, iz katerega jim ni več izhoda. V njem se pogrezajo vedno globlje in ni dna, kjer bi se zaustavile.

Odstraniti in zadelati prepad, v katerega se pogrezajo kmetska in bajtarska dekleta, ki prihajajo z dežele v mesta, je največja dolžnost nas vseh. Govoriti o tem, da ni možnosti, je zgrešeno. Socialna zakonodaja daje dovolj možnosti, da se prične z delom. Treba je samo, da se socialni zakoni res izvajajo in ne da se z njimi le tolažijo tisti, ki v nje verujejo. Skrbeti za to, da se naša zakonodaja uveljavi prav v pogledu podeželskih deklet, je naša prva dolžnost. Toda s tem bi bilo šele malo pomagano. Koristi bi imele samo ona dekleta, ki so v službi pri takih ljudeh, ki imajo sami razvit čut za poštenje in za izpolnjevanje socialnih zakonov. Toda takih ljudi je malo in pri mnogih se smatra še danes za največje dejanje prekaniti zakonodajalca. Primerov, ki to potrjujejo, je dovolj.

Za vsa kmetska in bajtarska dekleta, ki prihajajo v mesta, pa bi bilo treba ustanoviti posebna zavetišča in domove. V njih bi morala imeti dekleta vso oskrbo toliko časa, dokler se ne bi našla zanje primerna namestitev. Podjetja in družine bi morala jemati v službo samo dekleta iz teh zavetišč, ker le tako bi imela res svoj pravi pomen. Ta zavetišča bi morala imeti tudi nalogo, da skrbijo za vsa dekleta še naprej in da se nad njimi ne more izvršiti ničesar, kar bi ne bilo pošteno in v skladu z namenom zavetišč. Ob prihodu v mesto se dekletom ne bi bilo treba potepati po mestu in raznih skrvilniščin. Onim, ki na iščejo poštene deklet, delavke in služkinje, pa bi bilo orav tako mnogo pomagano, ker jim ne bi bilo treba imeti strahu o njihovi poštenosti, delavolnosti in preteklosti.

Kmetsko dekle je človek kot vsi drugi; je član človeškega občestva, ki mu je z rojstvom priznana vsa pravica do poštene življenja. Te pravice ni ne more in ne sme nihče krati, zato ima vso pra-

vico, da si jih zavaruje pred vsemi, ki bi jih skušali kdaj gaziti.

Dvigniti kmetsko dekle, ki pride v mesto, na višino človeka in paziti, da z nje ne pade, je naloga vseh, ki jim je bodočnost našega naroda res pri srcu. Ne smemo pozabiti, da bo morda nekoč mati, da bo rodila in vzgajala otroke, ki bodo imeli v svoji krvi tisto njeno moč, ko je še mlada morala garati na trdi kmetski grudi, ki pa ji ni mogla dati dovolj kruha in je zato morala iti v svet.

Josip Udovič.

Politični bogataši

»Edinost« se je v zadnji številki dotaknila perečega vprašanja naše notranje politike: pregleda premoženja tako zvanih »političnih bogatašev«. Tekom dvajsetih let jugoslovanskega političnega življenja se je v jugoslovanskem narodu uoblikovala skupina ljudi, ki so se bili dokopali do čednega premoženja, ne da so kdaj prav za prav kaj koristnega delali. Medtem ko se je delovno ljudstvo vseskozi s težavo rinilo skozi življenje, ko je meščan računal od rok v usta, so politični bogataši na najzajdljivejše načine bogateli naprej na škodo ljudstva in države. Ne glede na dejstvo, da so ti tipi na veliko izrabljali v svoje temne svrhe jugoslovanske misel, katero so najmanj za sto let potegnili v blato, so neizmerno škodovali tudi veri v pravico in zakonitost, ki je bila postala pod ero raznih vlastodržcev kot daljne sanje, na katere človek ne neha misliti in katerih uresničenje se mu zde kot nekaj neverjetnega.

Zdaj prihaja doba, ko bo narod vzel svojo usodo v lastne roke. Neverjetno postaja verjetno! Zunanje politično močno nebo ne more preprečiti ureditev naših domačih političnih prilik. Verujemo v novo dobo — in ta vera je v jugoslovanskem narodu tako trdna, da bi bilo gorje neizmerno, če ne bi šli sedaj k napredku, ki je edini za naše državno zdravje mogoč in potreben.

In v čem je že jedro napredka? Prvič, da narod izloči pri popolnoma demokratičnih volitvah vse svoje dosedanje politične valjate: drugič, da se izvrši natančen pregled premoženja vseh tistih, o katerih se že samo sumi na nepošten izvor bogastva; tretjič pa, da se narodu povrne vera v pravico in zakonitost v državi, ki bodi ljudstvu dobra mati, ne pa le nekaterim zločinskim posameznikom predmet izkoriščanja, izžemanja in korupcije! Doba političnih bogatašev mora popolnoma prenehati!

POZOR!

Naročniki iz Maribora in okolice lahko poravnajo naročnino o s e b n o pri upravi v Mariborski tiskarni

čejo najti za to izdajstvo opravičilo v tem, da je ljudstvo preveč »zabito« in še »predaleč za luno«, da bi se splačalo iti za njega v borbo.

Ljudstvo pa se za takimi »ljudskimi prijatelji« ne bo jokalo, saj je znano, da je

odpadništvo spremljajoč pojav skozi vso zgodovino človeštva in v vseh borbah. ki so jih vodila ljudstva in narodi. Ko pa bo prišel njegov čas, bo že znalo uveljaviti in uresničiti svoje zahteve in pravice.

Krivin:

Gospodarstvo

Ukrepi za pobijanje draginje

V smislu sklepa, ki ga je napravil te dni, je ministrski svet sedaj izdal uredbo z zakonsko močjo, ki se nanaša na pobijanje draginje in brezvestne špekulacije. Iz izjave, ki jo je dal minister za socialno politiko in narodno zdravje dr. Budisavljevič, je razvidno, da hoče vlada z vsemi močmi in z vso svoj avtoriteto ščititi prebivalstvo pred izmozgavanjem, ki so si ga nekateri brezvestneži zamislili kot posledico vojne v Evropi. Vlada prepušča v glavnem gibanje cen normalnemu razvoju, ki izvira iz množine razpoložljivega blaga, hoče pa z dobro premissljenimi ukrepi zagotoviti, da bo na trgu na razpolago vedno dovolj blaga, ki ga prebivalstvo neobhodno potrebuje. Minister je dostavil, da se bo uredba vsekakor spremenila v enem ali drugem oziru, ako bi se tekom izvajanja pokazale hibe. Dejal je, da so mu dobrohotne kritike dobrodošle in da bo skušal odpraviti nedostatke uredbe.

Uredba najprej našteva, na katere vrste blaga se nanašajo določbe. Predvsem velja naredba za življenjske potrebščine vseh vrst, torej za živila in pijače ter za živalsko krmo, potem za obleko, obutev, kurjavo in razsvetljavo ter za gradbeni material, nadalje za kmetijske naprave, orodje in ostala sredstva, potrebna za kmetijsko proizvodnjo. Naredba velja tudi za druge nujno potrebne predmete, ako ne gre za luksuzno blago in končno za material in orodje, ki služi za izdelavo vseh omenjenih predmetov. Izvzeti pa so iz določb uredbe proizvodi kmetov z lastnih posestev, potem monopolski predmeti in končno zdravila v lekarnah.

Predvsem je po uredbi prepovedano kopičenje in skrivanje blaga z namenom, da se odtegne prometu in s tem dosežejo višje cene. Kopičenje pa ni nabava življenjskih potrebščin, če njihova zaloga ne presega običajne potrebe. Prepovedano je omejevanje proizvodnje, nabave in prodaje blaga pod običajnim obsegom in sploh vsako postopanje, ki bi utegnilo povzročiti dviganje cen.

Prepovedano je nadalje večkratno pre-

kupčevanje ali uvajanje nenavadnih posredovanj blaga, kar bi utegnilo ustvariti veriženje in s tem draženje. Ne sme se kupovati blago na trgih in sejmiših z namenom, da se na istem mestu in za trajanje sejma ali trga z njim veriži. Tudi ni dovoljeno kupovati blago od ljudi, ki ga nosijo ali dovažajo na trg, že na poti, da bi se blago potem po višjih cenah dalje prodajalo. Sploh je prepovedano vsako prodajanje življenjskih potrebščin na način, ki doslej ni bil običajen, ako utegne ta način podražiti blago.

Karteli se bodo revidirali. Novi dogovori glede cen ali prodaje blaga z namenom doseči nove cene, niso dovoljeni, prav tako tudi ne, ko gre za omejitve proizvodnje v isti namen. V trgovinah in na sejmiših morajo biti cene blaga natančno razvidne, ali posamič ali pa s cenika za vsak poedini predmet. V gostinskih obratih morajo biti cene označene v jedilnih listih ali pa na kak drug viden način.

Ako se izkaže za to potreba, lahko ustanovi ministrstvo v svrhu pobijanja draginje in brezvestne špekulacije posebne javne aprovizacijske ustanove. Prav tako se lahko ustanove nove nabavljalne zadrage in podpro obstoječe.

Kazni za prestopke so zelo hude in znašajo v gotovih primerih do enega leta zapora in 100.000 din denarne kazni. Razen tega se blago lahko zapleni in javno proda. Kršilcem uredbe se tudi lahko zapre trgovina ali obrat za krajšo ali daljšo dobo. Kazni so vedno brezpogojne. Lastnik ali vodja podjetja je odgovoren za delo svojih nameščenec, razen ako zanj ni vedel, vendar jamči za denarne globe. Pri ministrstvu za socialno politiko se ustanovi poseben fond, v katerega se stekajo te globe in služi za prehrano siromakov. Sredstva tega fonda se bodo razdeljevala po gotovem ključu na poedine banovine. Pri ministrstvu se ustanovi poseben odbor za pobijanje draginje in brezvestne špekulacije, ki bo proučeval vsa podrobna vprašanja.

Slovenske kreditne zadrage - steber slovenstva

L. 1848. pomeni preobrat v zgodovini vseh narodov bivše avstro-ogrške monarhije, saj je marčna revolucija vrgla absolutizem (Metternichov policijski režim) in odpravila stari fevdalni sistem, dala posamezniku osebno svobodo in državljanske pravice. Prebujati se je pričel duh tlačenih in zaslužnih narodov, klic po svobodi in življenju je postajal vedno močnejši. Gesla francoske revolucije so prišla do elementarnega izraza. Tudi slovenski narod je tedaj dvignil glavo iz spanja. Slovenci so si postavili svoj narodnostni program, terjali svobodo in narodno-politično življenje in enakopravnost z drugimi narodi avstro-ogrške monarhije.

Važno vlogo v političnem življenju vsakega naroda, pa igra gospodarski moment. Narod, kateri hoče priti do samostojnosti, mora skrbeti za svojo materialno neodvisnost od drugega naroda. Tudi pri našem narodu je bilo treba povečati paznjo gospodarskim razmeram ter jih dvigniti na dostojno višino.

V naših krajih je v tistem času bilo meščanstvo bodisi italijansko, bodisi nemško, ki je imelo dominantno vlogo v našem kulturno-političnem življenju. Saj je dejal dvorni svetnik Heinricher: »Kapital in inteligenca na Spodnjem Štajerskem sta nemška in morata nemška ostati!« Odpadništvo, ki se je širilo po mestih, je bilo treba zavezati vsaj na deželi. Toda kako? Dr. Vošnjak je napisal v nekem svojem članku v »Slovenskem narodu« 1872: »Ne zadostuje samo ljudstvo buditi po čitalnicah, v razgovorih na taborih, ker navdušenost za vsako novo idejo traja le kratek čas, kateremu sledi trezno mišljenje. Obstoječe je samo to, kar boljše materialno stanje naroda in pomaga potrebam ljudstva.«

Akcija za izboljšanje gospodarskega položaja, oziroma za gospodarsko osamosvojitve je iz dneva v dan imela vedno več pristašev, ki so iskali primeren način, kako to akcijo izvršiti. Mali slovenski kmet sta bila odvisna, primanjkovalo ji ma je denarja, potrebnega za nabavo teh li onih potrebščin. Kje torej dobiti denar? Tu sta bili dve možnosti: ali v mestih v posojilnicah, ki so bile nemške, ali pa pri »vsaškem« kapitalistu, ki na je bil vse pre-

nego Slovenec. Tako posojilo je za kmeta pomenilo konec samostojnosti, na njegovem posestvu je zapel boben, položaj tujcev v naših krajih se je vedno bolj utrjeval.

Na pobudo dr. M. Vošnjaka je bila leta 1881. ustanovljena celjska zadruga posojilnica. Za tem so se posojilnice ustanovljale tudi drugod. Toda delo ni bilo lahko. Saj so politični nasprotniki uvideli »nevarnost« te akcije in skušali razmah slovenskega združništva čim bolj omejiti. Slovenski kmet si je lahko izposodil denar pri domači ustanovi, vpliv tujcev je pričel padati. Velika zasluga zadrugnega borca M. Vošnjaka je, da je vsaj podeljeje ostalo slovensko, zasluga slov. kred. zadruga pa, da je Slovenija ostala vsaj v ogromni večini last in posest slov. ljudstva, ne pa tujih kapitalistov. S slov. kreditnimi zadrugami je Vošnjak položil temelje slov. gospodarstvu in slov. kapitalu. Velimir Bajkič pravi v knjigi »Seljaški dugovi« str. 234: »Vprašanje je, kako se naj vrednotijo različna večja dela. Če bi Slovenci postavili Panteon, bi moralo biti najuglednejše mesto posvečeno M. Vošnjaku.«

Toda z ustanovitvijo ene, dveh ali več zadrug (kred.) še ni vse urejeno. Vse posamezne posojilnice je treba med seboj združiti, da vlada med njimi vzajemnost in sodelovanje, da bo uspeh tem večji. 21. januarja 1883. je z ustanovitvijo »Zveze slov. posojilnic« bila tudi ta želja M. Vošnjaka uresničena. Kolo časa je teklo naprej. Iz razvalin Avstrije je vstala mlada Jugoslavija.

Nemalo vlogo so igrale zadrage v našem političnem življenju. Toda kljub temu je boj z nasprotniki združništva vedno hujši. Veletrgovina, veleindustrija in velekapital ovirajo pot združništva. Tudi razni politični režimi si hočejo združništvo podvreči ali vsaj sistematizirati. Lahko pa smatramo, da je združništvo led dokončno prebilo in da je združništvo odprta pot do najširšega razmaha. Mi zadrugarji pa se zavedamo one velike naloge, katero je združništvo vršilo v preteklih desetletjih ter ostanimo zvesti borci zadrugne legije, da dosežemo lepšo bodočnost za narod in nas same. Ante.

Dnevi grozdja

Ko lani prvič, prireja Zveza gospodinj letos drugi »dneve grozdja« v Mariboru, začnši — po večkratnem prelaganju — v sredo, 27. t. m. Naloga ni baš lahka, zlasti ne, ker se drugi činitelji za njo premalo ali nič ne starajo navzlic temu, da bi bila to njihova dolžnost in bi ti činitelji ob dobri volji mogli mnogo pripomoči vrlim gospodinjam do popolnega uspeha, ki ga lani še ni moglo biti. Za prodajo grozdja sta določena dva kraja: Rotovski trg in vrt restavracije »Union« na Aleksandrovi cesti. Pridelovalci in potrošniki grozdja morajo vneti in složno sodelovati! Dobra stvar je vredna in potrpežljiva, da jo vsi čim bolj podpremo. Jako neugodno vreme — morda celo z rano slano — lahko mnogo pokvari ali izvršitev načrta tudi popolnoma onemogoči.

V banovini Hrvatski pospešujejo »dneve grozdja« z mnogo večjimi sredstvi in v večjem obsegu. Nič manj ko v 37 mestih so jih letos organizirali, pri čemer pa bivša Primorska banovina, ki je trgateg v glavnem že obavila, ni upoštevana.

Prvači Zagreb. Banska oblast, Zveza hrvatskih vinarjev in sadjarjev, Gospodarska Sloga, Hrvatski Radiša, občinska uprava mesta Zagreba, Enološka postaja: vsi so veselo tekmovali pri pripravih za to prireditve.

Dnevi grozdja v Zagrebu trajajo od 23. t. m. do vključno 1. oktobra, in sicer vsak dan od ranega jutra do petih popoldne. V drugih hrvatskih mestih trajajo dnevi grozdja letos samo po 3 dneve, ki jih ta mesta sama določijo. Mesto Zagreb je zgradilo tri lepe paviljone, posebne lične lope za prodajo grozdja za zabavne; na Jelačićevem trgu za Zvezo hrvatskih vinarjev in sadjarjev, na Kvaternikovem trgu za članke Gospodarske Sloge in pred glavnim kolodvorom za ustanovo »Hrvatski Radiša«, ki ima svoje gorice v Vinovrhu. Prodaja grozdja je higienska in torej ustreza zdravstvenim zahtevam. Grozdje nudijo v čednih posodah, na drobno pa v posebnih, ličnih papirnatih vrečkah.

Za splošno prodajo grozdja postavljajo mestne stojnice, odnosno mestne klopi na Jelačićevem, Kvaternikovem, Pejačevićem, Ozaljskem, Kegljevičevem in Mažuranovičevem trgu, potem na tržišču na Dolcu, pred glavnim kolodvorom in na Zrinjcu pred Akademijo. Razen tega grozdje lahko prodajajo po vseh ulicah, od hiše do hiše, od stanovanja do stanovanja. Ob slabem vremenu prodajajo grozdje v mestni tržnici v zgradbi Arko-Jadransko, Pod zidom, ki jo da mestna občina brezplačno na razpolago. Vse to tudi brez vsakršnih trošarin in brez vsakršnih drugih pristojbin ali javnih dajatev! Preskrbljeno je tudi za strokovni nadzor kakovosti grozdja. Itd.

Ako bodo storili tudi prodajalci, odnosno pridelovalci grozdja svojo dolžnost s tem, da prinašajo na trg po kakovosti res samo najboljše grozdje in ga prodajajo po pametni, ne pretirani ceni, bo na veliko zasnovana prireditve zlasti v Zagrebu gotovo uspela in bo od leta do leta boljša po pridobljenih izkustvih.

Dobro bi bilo, ako bi kdo od naših zanimancev to stvar proučil baš v Zagrebu, da bi se tudi mi na tamkajšnjih izkustvih okoristili. Naše dosedanje prireditve dnevo grozdja — brez pravega sodelovanja vinogradnikov samih — so pač šele prvi skromni, še čisto negotovi poskusi, ki jih je treba izpopolniti in razširiti v veliko, vsakoletno »grozdno akcijo« po vsej naši deželi. Iz »dnevo grozdja« moramo priti v »mesece grozdja«!

Pripomniti je, da je začetek letošnjih dnevo grozdja tu ko tam radi bolj zgodnje zoritve grozdja prav za prav nekoliko zakasnel. Grozdje za zobjanje je namreč treba trgati po njegovi zrelosti — neodvisno od glavne trgatve. Nikakor pa se ne sme več zgoditi, da bi težko ykup spravljeno grozdje, ki je namenjeno neposrednemu potrošku naroda, pokupili kaki prekupčevalci v špekulativne in dobičarske svrhe! Treba je vedeti, da bi bilo to tudi strogo kaznivo po pravkar izdani uredbi o zatiranju draginje in brezvestne špekulacije. Andrej Žmavc.

Tudi v dalmatinski Hrvatski odlašajo začetek trgatve

Trsje v dalmatinski Hrvatski je letos ponekod dobro obrodilo, drugod pa, n. pr. na otoku Visu, skoraj za tretjino slabše ko druga leta. Navzlic temu so tamkajšnji vinarji zaskrbljeni radi vnovčevanja novine, ker na kak pomembnejši izvoz dalmatinskega vina v tujino ob danih razmerah v mednarodnem prometu ni mogoče prav misliti. In kdo ve, kako dolgo še ne!

Grozdje v dalmatinski Hrvatski, ki je v splošnem kake tedne prej zrelo ko pri nas, je zdaj po večini že pobrano. V neklih glavnih vinorodnih krajih pa je za-

čela glavna trgatve šele 25. t. m. Zopet v drugih krajih so jo odložili celo na prve dneve oktobra. Tako v občinah Split, Trogir, Kaštel-Lukšić in še v nekaterih kaštelanskih občinah. Posebno dobro vinsko letino — po količini in kakovosti — pričakujejo v Poljicah, južno od Splita, in v enem delu makarskega Primorja.

Vidimo, da marsikateri slovenski vinar bolj hiti s splošno trgatvijo, kakor njegov tovariš iz sončne dalmatinske Hrvatske, akoravno ni naravnih pogojev za to.

Sotški.

Hmeljski trg

Prva dva tedna je tudi trgovina s hmeljem zastala, kakor je to bilo tudi pri drugih predmetih. Pojavljati pa so se zopet začeli kupci za inozemstvo zlasti za Ameriko, ki bodo poslali tjakaj blago z nevtralnimi ladjami, tako da ne bo nikakih ovir. Doslej je bilo prodanih že kakih 2.500 stotov letošnjega hmelja. Prve dni kupčije se je hmelj trgoval po 35 dinarjev za kilogram, potem pa je poskočil na 38 in celo 40 dinarjev. Vsled zapletljajev in ker je izvoz zastal, je cena padla na 35, pa se je sedaj popravila na 38 in bo gotovo v nekaj dneh dosegla 40 dinarjev za kilogram. Deloma pokvarjeno blago kupujejo po 25 dinarjev.

V Vojvodini računajo, da je bilo letos pridelanega hmelja 6.500 do 7.000 stotov. Blago je prav dobro in ga je bilo prodanega že skoraj 1.000 metrskih stotov. Cene so se zadnje dni popravile in plačujejo sedaj za dobro blago po 20 do 27,50 din za kilogram, najboljše blago celo po 30 din. Mislijo, da bodo letošnjo letino vso spravili v denar, če zopet ne nastopi kak nov dogodek, ki bo vsem prekrizal račune.

Zaslugek pri kovanju novega denarja

V obtok so prišli novi kovanci, ki so popolnoma drugačni kot prejšnji in se ljudje le s težavo privajajo na nje. Pa poglejmo, v čem je izprememba pri kovancih. Skupna količina novega kovane denarja bo znašala 1.360 milj. dinarjev nasproti 1.212 milj. dinarjev starega, torej za 148 milj. din več z zmanjšanjem teže srebrnega denarja in s spremembo kovine pri desetakah in

drobižu, je država precej prihranila. Prihranek znaša v srebru 125.000 kg in v niklu 125.000 kg. Za kovanje desetakov in drobiža potrebna količina nikla in aluminija je bila že doslej v drobnih kovancih; dokupljenih je bilo samo 100.000 kg bakra. Če računamo po današnji ceni, potem znaša vrednost prihranjenega srebra 75,8 milj. din, nikla 5,9 milj. din ali skupno 81,7 milj. dinarjev. Od tega je treba odbiti stroške kovanja, ki so cenjeni na 30 milj. dinarjev, in vrednost izgubljenega ter uničenega sedanjega denarja, kar pa ne presega 8 milj. din. Vrednost 100.000 kg kupljenega bakra je 1,16 milj. din, ki jih pa država prihrani pri napravljajanju snovi za srebrni denar. Po teh podatkih bi znašal prihranek okrog 43 milj. dinarjev. K temu pa moramo dodati še 148 milijonov din — za tolko je sedaj več skovanih denarja — tako da dobimo skupno vsoto okoli 190 milijonov din, kar je čisti dobiček države.

Pogovor ob plotu

Mlada žena z ruto okrog glave je prišla v mesto obiskat svojega moža. Tudi on je bil še zelo mlad in videlo se je, kako je zaskrbljen in žalosten.

Stala sta ob plotu tiho naslonjena drug ob drugega.

»Zdaj bom pa moral iti«, je rekel on.

»Da«, je odgovorila. Spet sta molčala in menda se jima je storilo inako.

»Ali dobro drži ročaj, ki sem ga nabil na sekuro?« je vprašal po molku mož.

»Dobro«, je odgovorila žena tiho. Ko sta še nekaj minut molčala, se je naposled odločila žena:

»Zbogom«, je rekla. »Da ne boš zamudil.«

»Da... Pa bi se imela še toliko pogovoriti, je vzdihnil mož. Spet sta malo pomolčala, potem si pa segla v roke.

»Pa zbogom«, sta si rekla in odšla.

Oglasi v „Edinosti“ posredujejo med mestom in deželo

Sol, sladkor in ljudska prehrana

Čitali smo, da bosta cenejši ljudska in živinska sol. Celo to, da se bo cena znatno znižala in da bo to znižanje mnogo večje nego pri sladkorju.

Po tej ugotovitvi se moramo ponovno vrniti k vprašanju proizvodnje in prodaje sladkorja; kajti to je zadeva zadostne in pravilne prehrane vsega našega ljudstva. Takih zadev pa ne smemo reševati z drobnicami, marveč s temeljito spremembo!

V Jugoslaviji je 8 sladkornih tovarn (deveto bo zgradila država v Šabcu). Te tovarne so kartelirane, kar pomeni, da je vsaka tovarna za sebe last tistih delničarjev, ki so vanjo vložili svoj kapital. Dve tovarni sta tudi že doslej državni, ali ti dve sta kartelirani in sta imeli v kartelu nalogo, regulirati proizvodnjo sladkorne repe in sladkorja ter določiti cene. To pomeni, da imajo vse te tovarne monopol na proizvodnjo in prodajanje sladkorja in je nemogoče, da bi nastopil v Jugoslaviji še nekdo kot konkurent temu ogromnemu nasprotniku. Pa tudi zunanja konkurenca je onemogočena, kajti kartel se je zavaroval z visokimi carinskimi zidovi.

Ko beremo, da je bila z novo uredbo ustanovljena sladkorna prodajna centrala, lahko ugotovimo samo to, da je s tem ustvarjen novi monopol, čigar cilj bo, pridobiti čim več za centralno blagajno. Kdo bo prinašal žrtve, to je za enkrat še vprašanje.

Kakor smo čitali, je znižana državna trošarina na sladkor, tako da bo njegova cena mesto 15 din 14,50 din. To nima nobene praktične vrednosti za malega kupca; kajti zanj bi bila primerna cena 5 ali 6 din za 1 kg.

Koliko bo znižana cena sladkorni repi, tega za enkrat še ne vemo čisto točno. Kakor sodimo, mnogo to ne bo in se potemtakem ne bo dosti spremenilo stanje iz leta 1937, ki ga je popisal neki naš časopis takole:

»Na 100 kg sladkorne repe so dobile tovarne povprečno 12,28 kg sladkorja. Za 100 kg sladkorne repe so plačale 19,80 din. Ako vzamemo razmerje 100 kg sladkorne repe nasproti 12,28 kg sladkorja, dobjenih iz 100 kg sladkorne repe, tedaj bi stal 1 kg sladkorja — brez družbenih dobičkov in režijskih stroškov — 1,40 din Če vračunamo vse stroške tovarnarjev, pa stane 1 kg sladkorja 2,50 din.

Producent sladkorne repe kupuje sladkor po 14 din (l. 1937, op. pis.), 100 kg repe pa prodaja po 19,80 din. To pomeni, da dobi v primeri s prodajno ceno sladkorja producent sladkorne repe za 100 kg sladkorne repe 1,40 kg sladkorja!«

Tega razmerja sedanja uredba ni popravila in ga v doglednem času ne bo nobena, kajti potem bi bile oškodovane koristi monopola, kartela. Doslej je bilo tako, da je vrgel dobiček pri 1 kg sladkorja 11,50 din. Od tega je šlo za trošarine 8,50 din, industrijem pa v žepu 3 din pri 1 kg. Tako si lahko razlagamo čiste dobičke, ki jih izkazujejo posamezna podjetja (»Narodno blagostanje« dne 26. avgusta 1939):

	1935-36	1938-39
Drž. tovarna sl. na Čukarici	4,651.000	11,081.000
»Bačka« — Novi Vrbas (priv.)	3,825.000	7,682.000
Velikobečkerečke tov. sl., Petrovgrad	10,354.000	11,974.000

Za sladkorne tovarne v Čupriji, Crvenki, Osijeku, Starem Svcu in v Branjinem Vrhu (državna) revija ne prinaša računskih pregledov. Pa menda zadostuje že zgornji pregled, da nas prepriča o ogromnih dobičkih, ki gredo v žepu raznim gospodom, ki sede v upravnih odborih in so udeleženi kakor koli pri interesih podjetij. Ne bo menda napak, če navedemo nekaj imen, ki odločujejo o proizvodnji prevažne ljudske hrane:

Pri »Bački« sede med drugimi v odboru tile: dr. Gedeon Dundžerski, Filip Weiss, dr. Jurij Acel, Edmund Hološ, dr. Stefan Klajn, Makso Openhajm, Jurij baron Ulman itd. Pri petrovgradski so: dr. Dragoljub Arandjelović (preds.), Heinrich Blass, Josef Bun, grof Aleks. Ceko-
nić, Hugo Elbogen, Emil Freund, dr. Oton Frangeš, Artur Lederer, baron dr. Marcel Madaraši-Bek itd.

Lahko si mislimo, kako zelo so pri srcu tem ljudem interesi delovnih ljudi; potrebnih močne, izdatne hrane, ki si je brez sladkorja sploh zamisliti ne moremo.

Pomembna beseda bana Hrvatske o uradništvu

Uradništvo mora služiti svojemu narodu!

Ban Hrvatske dr. Ivan Šubašić je baš danes teden sprejel novinarje, ki so se zanimali tudi za usodo uradništva po prenosu pristojnosti in oblasti na banovino Hrvatsko. Ban dr. Šubašić je rekel, da je znano, kakšna je sposobnost katerega uradnika, kako je uradnik delal in kako zdaj dela, da pa bo vsak uradnik po tem pravično ocenjen.

Visoki in kočljivi položaj bana — iz vaja »Hrvatski Dnevnik« v svojem uvodniku od 21. t. m. — nalaga banu dolžnost, da o tem vprašanju manj govori, zato pa čim več dela na stvari sami. Eno vsekakor drži: nauk Hrvatske seljaške stranke je, da uradništvo mora služiti narodu. Kadar hrvatski seljak, delavec ali meščan pride k uradniku, naj čuti, da je prišel k svojemu prijatelju. Tak čut pa more imeti samo tedaj, ako je uradnik pravi narodni človek in ako so mu narodove potrebe prirasle k srcu. Ne moremo reči, da je bilo vse dosedanje uradništvo za nič. Resnica pa je, da je bilo tudi takih uradnikov, čijih delo je treba obsoditi. Vsako delo bo pravično ocenjeno. Kakor si je kdo postlal, tako bo ležal. Ni dvoma, da je bilo doslej znatno število dobrih naših uradnikov ali zastopanih, ali reducirano, ali prerano upokojeno samo zato,

ker je pravilno razumelo svojo dolžnost do naroda. Taki uradniki so narodu potrebni in narod se bo pobrigal zanje, da pridejo na pravo mesto.

Pri tem je treba opozoriti še na drug pojav. Je vrsta uradnikov, ki se jim nikakor ni zljubilo služiti v svojem rodnom kraju. Prišli so od daleč k nam v povsem novo sredino, ki je niso razumeli, katera pa tudi njih ni razumela. Ta pojav je žalosten. Kajti če kdo ljubi svoj narod, ne beži od njega in ne zapusti sredine, v kateri je največ pogojev za koristno delo. Hrvatska javnost upa, da bodo ti ljudje zdaj prišli k sebi in da bodo spoznali potrebo, da se sami vrnejo v svoj kraj, kjer se jim nudi mnogo priložnosti za delo. Hrvatska javnost je zadovoljna in ponosna, ko vidi, da naši hrvatski sinovi ne iščejo svojih mest izven svoje domovine in da želijo njej in v njej služiti. Taki plemeniti in rodoljubni želji se mora ustreči, kakor je treba tiste, ki bežijo iz svojega kraja, postaviti na pravo mesto. Ako se jim ne zljubi služiti v svojem svojemu narodu, tedaj sploh niso vredni, da bi bili uradniki. Treba je torej uveljaviti načelo, da služijo v Hrvatski samo njeni pripadniki. Izjeme so na mestu samo

mo takrat, kadar gre za nenadomestljive strokovnjake, za katere se dokaže, da so zares nenadomestljivi. Zastopajoč tako stališče, kaže hrvatska javnost svoje človečansko sočutje in nagnjenje tudi do drugih krajev, ki imajo prav tako pravičo na sposobne moči. Ako so torej uradniki iz izven področja Hrvatske dobri in sposobni ljudje, jih bo vesel njihov rodni kraj. Če pa niso sposobni ne dobri, tedaj jih tudi Hrvatska ne potrebuje. Kajti Hrvatska ni niti ne more biti kazenska naselbina ali kazenska kolonija.

Tehle pravičnih, plemenitih misli o urejanju vprašanja uradništva v banovini Hrvatski ni priobčil, kolikor se spominjamo, nobeden izmed tako zvanih vodilnih slovenskih listov. Zato jih prinaša naša »Edinost«, da s tem opozorimo na to, da na nujno pravično ureditev vprašanja o javnem nameščenstvu tudi pri nas. Počkov.

Kulturna obzoria

Ali zatišje ali še večja delavnost?

Po usodnem razpletu mednarodnih dogodkov v svetu se je na vseh koncih in krajih — predvsem na podeželju in v obmejnih predelih — opazilo veliko zatišje, oziroma brezdelnost, in sicer v pogledu kulturnih, javnih prireditvev. Ponekod so se že napovedane prireditve preklicale, delo pri onih, ki se jih je šele pripravljali in so bile takorekoč že na pol poti, pa se je opustilo. Tako je jesenska »sezona« kulturnih in drugih takih javnih prireditvev popolnoma otopela.

Vprašanje je zdaj, ali je to do neke mere upravičeno ali ne. Odgovor bo vsekakor tudi pritrđen, še v večji meri pa nikalen.

Jasno je namreč, da v teh zmedenih in resnih časih ne bomo prirejali kakih bučnih manifestacij in zborovanj, ker goto-

vo ne bi popolnoma uspela in ker narodni stvari niti ne bi koristila. Nikakor pa — mislim — pri tem ne bi smeli zamenjati zgolj kulturnih in drugih tovrstnih prireditvev, kajti njih resnične vrednote še vedno oplajajo in pozitivno vplivajo na slehernega. Resna, bodrilna misel ali beseda kulturnega, oziroma javnega narodnega delavca ter umetnika precej »zaleže«!

Zato bi morali v tem pogledu in na tem področju delavnost še stopnjevati, ne pa se predajati brezdelju in brezplodnemu tarnanju nad nenaklonjenimi časi. Stopnjevana delavnost na kulturnem področju pa bi v največji meri koristila tudi narodno-obrambnemu delu, ki je potrebno predvsem tam, kjer odpornost in narodnost še nista utrjeni. Fš.

KULTURNE VESTI

* Nova gledališka sezona se odpre v Mariboru v soboto, 30. t. m. zvečer s Cankarjevim »Hlapcem Jernejem in njegovo pravico« (v dramizaciji M. Skrbinška). Gledališče slavi letos dvajsetletnico svojega obstoja v slovenskih rokah. Pred otvoritveno predstavo ima pisatelj dr. M. Snuderl slavnostni govor.

* Režiser dr. Branko Gavella, ki deluje sedaj v Zagrebu, slavi te dni 25-letnico svojega gledališkega delovanja. Slavljenec je deloval tudi v Ljubljani (in

Mariboru), kjer je spravljal v prekrasni režiji več komadov na oder in žel splošno priznanje.

□ Profesor Siegmund Freund, začetnik psihoanalize, je v Londonu v svojem 85. letu umrl. Preden se je Avstrija priključila Nemčiji, je bil vsa leta profesor na Dunaju. Bil je izreden zdravnik, saj je iznašel zdravljenje nekaterih duševnih bolezni, za katere pred njim niso poznali zdravila. Poleg tega pa je bil tudi nad vse slaven psiholog, ki se je proslavil z odkritjem zakonov podzvesti. Njegovo zadnje delo se je pečalo z nagonskimi osnovami nacionalnega socializma.

Naša mladina

Kakšen bodi borben mladinec

Mladinski aktivist, član kakršne koli organizacije bodi delan. Ne vdajajmo se malomarnosti in lenarjenju in tudi ne brezbriznosti, ker tako delovanje ne bo škodovalo samo društvu, temveč tudi nam samim. Delaj, kolikor je v tvoji moči, ne zanemarij prav ničesar. S svojim delom, vestnostjo, točnostjo, prijaznostjo in vljudnostjo si pridobi čim več prijateljev, katerim ne bodi samo dober tovariš, temveč tudi po potrebi opora. Radi naroda, kateremu bom nekoč služil, je naša dolžnost, da se za to čim skrbneje pripravimo. Ne poznamo nikakega polovičarstva, kajti polovičarji bodo narodu bolj škodovali nego koristili. Malo je organizacij, kjer se sme mladina svobodno gibati. Gotovo je razlika med idealnim poletom mladine in reakcionarnimi koraki stare generacije. Nočemo se popolnoma ločiti od starejših. Ne! Njihova pomoč in njih nasveti so nam potrebni.

Vsakdo izmed slovenskih mladinskih aktivistov naj postane nekoč cel mož. Toda za izpolnitev take zahteve je treba mnogo. Življenje pa nas mora najti pripravljene za boj. Sprostimo se vodstva reakcionarcev, ne bodimo mrtva bitja, temveč živi ljudje. »Kajti gibanje, ki se bori samo za ožvaritev mladinskih pravic in interesov, ne more biti privesek nobene politične stranke, temveč mora biti tonišče vse mladine prav vseh druž-

benih slojev. Mladinsko gibanje je programsko, ne ideološko.« (Slov. mladina 7-8.) Vsak slov. mlad. aktivist si mora svetovati nazor izoblikovati z zavestnim in temeljitim študijem, da ne bo svojega političnega prepričanja izpreminjal z vetrom, temveč da bo ponosen na to, kar si je ustvaril z dolgotrajnim delom in kar smatra za pravilno. Član mladinskega gibanja je lahko vsak napreden mladinec, usmerjen v to ali ono politično smer. Naš slovenski narod ne potrebuje robotov, hlapcev in leksikonov, temveč mož, sposobnih za delo.

Naj ne bo, kakor je rekel Cankar: »Zgodovina slovenskega naroda je zgodovina tlačana, hlapca, ki je služil na vekov veke in ki se je tako temeljito navadil služiti, da mu je nprešlo suženjstvo v meso in kri.«

Da, služili bomo še naprej. Toda samo domovini in lastnemu narodu. Služili bomo domovini, katera nam bo mati in ne mačeha.

Delo mladine je idealno, narodno in stvariteljsko, naj se nam da možnost svobodnega poleta in dela za boljše bodočnost. Med slovenskimi mladinskimi aktivisti na ne bo puhloglavih domišljavcev, kateri se razumejo le na »zadnjo modo«, nekoliško se na sport, najbolj pa v dvorjenju mladim gospodičnam. Mladinski aktivist mora poznati svoj narod, njegovo veselje in trpljenje, njegov duh in težnje.

Slovenski mladinski aktivisti, na plan, na delo za boljšo in lepšo bodočnost slovenskega naroda! Ante.

FILM

Podeželju primanjkuje kvalitetnih filmov

Vsi, ki živimo na podeželju in ki se za film količkaj zanimamo, smo priča kaj pogostih »filmskih senzacij«, »prekrasnih vefilmov« itd., ki jih razglašajo podeželski kino-podjetniki; kakor hitro pa si stvari pobliže ogledamo, smo prepričani ravno o nasprotnem: V vsebinski nekvalitetnosti ter plehkosti vrtečega se traku na platnu. Redki so danes namreč oni ljudje, ki bi »uživali« ob prikazovanju blestečih salonov in pol golih plesalcev v počasnem tangu. Življenje pleše danes svoj »tango« in gre predvsem za umetniško neizmaljeno podobo stvarnega življenja ali preteklosti.

Tudi tako zvani zvočni tedniki obsegajo največkrat te in one parade, manifestacije, o katerih bi lahko rekli, da so — obsojanja vreden propagandni material, drugega nič. Poučni kulturni filmi pa ostajajo pri tem bog ve kje — za »deveto gor«.

Če ob vsem tem vprašamo podjetnika, zakaj ne vrti kvalitetnejših filmov, se bo najprej izgovarjal z draginjo »teh bolj-
ših stvari«, potem pa z izgovorom, da je »širša« publika tudi s temi filmi zadovoljna. Ni slučaj, da bo kdo rekel še, da kvalitetnejših filmov »od teh« čisto zagotovo ni dobiti, da jih ni in podobno. Kljub temu pa sem bil pri predstavah res prvovrstnih umetniških filmov in opazoval sem »širšo« publiko, ki je domala napolnila vso dvorano. Ugotovil sem, da se jih je film močno dojmil, da so nekatere prizore naravnost podoživljali in tako zadostili svojim duhovnim gonom in potrebam. In še dolgo potem so film komentirali in se ga živo spominjali. — Zato mislim, da nobena od zgornjih trditvev ne bo držala.

Drži pa dejstvo, da je z ozirom na stopnjevano produkcijo kvalitetnih filmov in ljudsko doživetost za vse lepo in stvarno, treba začeti s predvajanjem umetniško res visoko stoječih ter vsebinsko izgrajenih filmov, kajti ti so postali v današnjem času ne samo zabavno, temveč tudi učno, vzgojno sredstvo.

Pri tem je še važno vprašanje filmskih prireditvev za mladino. Kjer pri predvajanju ni kontrolirana udeležba mladine (predvsem šoloobveznih otrok in dijaštva iz nižjih razr.) ter ni možnosti za izrecno »mladinske« predstave, tam naj se upošteva kvaliteta tudi z ozirom na mlade, še nedorasle udeležence, na katere gotovo stvari močno vplivajo.

V mestu in večjih krajih ter sploh povsod, kjer je to mogoče, celo tam, kjer vzdržuje kino občina, kako društvo, javna ustanova itd., pa bi bilo nujno, da se »sestavijo« ocenjevalni odbori (ne cen-
zurni!), ki potem odločajo glede izbire (kvaliteta!).

Film se je v večjih krajih na našem podeželju že tako »udomačil«, da mu je treba glede kvalitete posvetiti čim več pažnje. Fš.

Tabele za izračunavanje obrambnega davka so že izšle in se dobe v Mariborskem tiskarni!

Sicite Edinost

Dopisi „Edinosti“

Dolina Sentflorjanska

Vojna je, hm, kljub tolikim mirotvorcem, ki so se tpi za mir. Ni čuda, da je vojna, ko se za mir se vedno tepo. Dobro je, da so se ljudje pravočasno preskrbeli z orožjem, ker bi drugače bil mir v slabi koži in bi se celo lahko zgodilo, da bi se zares ustvaril mir.

Brezposelnost je minila, poudarjajo socialni krogi, o dobri socialni ljudje. Kako je dobro, da je nastalo nekoliko plesa, vsaj ne bodo dame sede! Moški pa so vsaj prišli do kruha!

Ples je ples. Foks-trot je bil kaj hiter, ka-začok prav nenaden, angleški valček pa tra-ja bolj počasi, ker se glede takšnega plesa še nikoli ni pretegnil.

Angleški valček je bil odplesan najlepše lani v tistem lepem mestu. No, lani je ta in oni pri tem plesu še imel partnerja ali sople-salca, kakor bi lahko rekli. Letos pa je dru-gače. Naravnost čudno spremenjeno.

Ples z metlo. Kdor nima soplesalca, mu po-rinejo metlo v roko, pa se naj vrti z njo. Nič manj ni vredno, ako plešeš z mareloj. Da, da, z mareloj...

Na zapadu nič novega. To je dobro, se je vsaj na vzhodu skuhalo medtem dobra kaša. Prav za prav godlja, če pomislimo.

Slovaki so kampeljci, recite kar hočete! V enem letu so se tako dobro uredili, da so la-hko močno zamahnili. Pa pravijo, da Slovani nismo bojeviti!

Umirajoči lev. Ko je lev umiral, so prihaja-le od vseh strani vse mogoče živali in ga za-smehovale. Od nekega se je končno prikazal še osel. Močno je ritnil umirajočega leva in rekel: Tu vidiš, da nismo kar taki!

Brate, skoči na medveda! »Pa zakaj?« Ukradel mi je lonce medu... Takole govori pesem... Hudir je le, ker brate noče skoči-ti na medveda, čeprav je meni ukradel lonce medu in... brrr, čudovita logika, logika o napadanju, nenapadanju, o napadalnih in ne-napadalnih paktih!...

V Ameriki imajo opice, se zna voziti v etalu. O, koliko tega imajo v Evropi — da bi lahko zatemneli široko evropsko nebo...

V sodobnem svetu imamo opraviti tako re-koč skoraj s samimi živalmi. Pravcata mene-žarija. Lev, osel, pes, mačka, opica, jekleni ptiči... Gre zdaj le za to, kateri bo ohranil boljše živce. Ker dokazano je, da imajo živce tudi živali.

Pri nas doma je po starem. Stari ata so vsestransko za Chamberlajna. To je zlat mož, pravijo in božajo njegovo sliko. Sincič v zi-belki se je iz fanatičnega marksista preobra-zil v zakrknjenega rusofila. Ata so postali mačkovec, teta so za Frankota, mama za Stojadinoviča, stric za Ameriko, stara mama drukažo za Japonce, gospod boter pa še ve-dno za JNS...

Dolina Sentflorjanska pa stoji ob strani, s prstom si vrta necivilizirano po nosu, krem-ži obraz in joka. Ker je nihče več ne mara vo-diti za nos...

Sv. Ana v Slov. gor.

Zborovanje Kmetijske prosvete. V nedeljo dne 24. septembra se je vršilo pri Sv. Ani v Slov. gor. uspelo zborovanje Kmetijske pro-svete, ki si ustanavlja ob naši meji novo po-stojanko. Na zborovanju, na katerem je go-vo-ril agileni organizator tov. Vladimir Kreft, je padlo nekaj ostrih na račun prejšnjih po-litičnih voditeljev. Ob vsakih bližajočih se vo-litvah so prirejali shode in sestanke ter ob-ljubljali raj na zemlji. Vse te obljube pa so se

Sušenje sadja

Letos je Bog posebno blagoslovil slo-venske sadojnjake. Toda sedaj jeseni se je pred Slovenca postavilo novo vpraša-nje: kam s sadjem? Slučajno je zavrla prodajo nekoliko nova vojna, saj je za-prla mnogo tržišč. Drugič pa so slovenski kmetje s sušenjem sadja zadnja leta pre-cej prenehali. Kar tiče češpelj, so veči-noma dali češplje namočiti za žganje — toda baše jih radi posode. Nihče ni pri-čakoval tako obilne češpljeve letine, zato seveda marsikdo ni pripravil posode. Si-cer pa je res, da tudi vinogradi lepo ka-žejo. Zganice in pijače bo letos dovolj. Kaj to pomeni — spričo neugodnega zu-nanjepolitičnega položaja — ni treba po-sebej poudarjati! Obilen pridelek žganja letos za slovensko družino v podeželju ne bo v blagoslov — a žal se ne da za en-krat nič pomagati! Češplje, kolikor gredo v prodajo, so poceni. Kg po 30—40 par, škap po 10 din. In še ceneje. Edino, kjer bi si ljudje lahko pomagali, bi bilo suše-nje sadja, posebno češpelj. Samo pomi-slimo, kakršna razlika je med uživanjem posušenega sadja v zimskih mesecih in pitjem žvanja — posebno za otroke in mladino! Škoda, da niso ljudje za sušenje sadja gmotno dobro pripravljene, kako lepo bi se lahko oskrbeli za zimo s suhi-mi češolami ali jabolkami in hruškovi-mi krlili! Tako pa bo ostalo v mnogih domovih, kakor je navada: prazne shram-be! Kljub obilni žetvi!

Pocen'tev soli in sladkor

Pretekli teden se je zgodilo, da je no-va vlada občutno znižala ceno soli. Kljub dejstvu, da imamo dolgo morskobno obalo in mnogo prilike, na svoji zemlji pridobivati sol, je bila le-ta silno draga, men-

po volitvah izjalovile. Izvajanja tov Krefta so žela med navzočimi enodušno odobravanje.

Pragersko

Krompirjeva sezona na Pragerskem — zasta-la. Ze dalje časa se opaža, da se na Prager-skem ne naklada več krompirja toliko, kot se je poprej. Vzrok tega je neprestano dežev-no vreme in premajhen pridelek krompirja.

Neprestani deževni dnevi so vinogradnikom v Halozah v precejšnjo škodo. Zgodnje grozdje je že dozorelo in ga vinogradniki pustijo le še zato, da bi bilo slajše.

Popravite cesto iz Šikole proti Ptuj. Cesta ki pelje skozi Šikole pri Pragerskem v Ptuj je v zelo slabem stanju. Posebno sedaj, ko pada dan za dnem dež, nastanejo na cesti jarki, kjer voda ostane. Zato naj se cesta uredi, saj je promet po njej še dokaj velik.

Murska Sobota

Okrožje prekmurskih Društev kmetijskih fantov in deklet, ki ima sedež v Murski Sobo-ti, se bo v doglednem času pomnožilo za de-več društev. Tako je vložilo v odobritev druš-tvena pravila osem pripravljanih odborov iz Dolinskega, eno društvo pa iz Nemšavec — Markišavce.

V zvezi s tem je opaziti na prekmurskem podeželju tudi večjo aktivnost na kulturnem in splošno prosvetnem polju. Odlikovana sta bila tukajšnji sreski načel-nik dr. Bratina in župan ter banski svetnik Hartner Ferdinand.

V tednu Rdečega križa so pobirale soboške bolničarke in samarijanke po hišah prostovoljne darove za tukajšnji Rdeči križ. — Tu-di vse filmske predstave v Grajskem kinu so bile od 21. do vključno 23. t. m. v priredbi Rdečega križa.

Tombola na deželi. Gasilska četa v Fokov-cih priredi 1. oktobra t. l. ob pol enih na dvo-rišču Evgena Jakiša tombolo, katere čisti do-biček je namenjen za izpopolnitev gasilskega orodja. — Tablica stane 2 din.

Osnovna šola in... Sobočani se skoraj sle-hrni dan zaskrbljeno vprašujejo, kaj bo z njihovo novo osnovno šolo. Kredit je (vsaj delno) namreč že tu, stara šola pa v »bolni-škem stanju.« Pri tem je treba omeniti še, da bodo zidali novo šolo celo vaščani v Se-beborcih, majhni vasi, nedaleč od Sobote — Sobota pa glede tega... requiescat in pa-ce!

Cerknica

Banovinska cesta Rakek—Cerknica—Gra-hovo, v kraju polnem kamenja, je spremenje-na v prave jarke. Popravite ta odsek, omo-gočite revnemu ljudstvu zasluska pri napravi in vožnji gramozja.

Rojaki se vračajo. Mnogi kmetijski fantje in moške so prišli iz Francije v svoje rojstne do-move. Pred leti so odšli z namenom prislu-žiti si sredstva v tujini za postavitev lastnega ognjišča.

Goveja živina ozdravela. Po trimesečni bo-lezni naših prežvekovalcev, bi mnogi zopet radi »furali« les na železniško postajo Rakek. Zastoj izvoza lesa in pa vožnja tovornih av-tomobilov je postavila tukajšnjega kmeta pred vprašanje, kako nadalje živeti!

Politično zborovanje je organiziral v nede-ljo 24. t. m. ob 16.30 uri v Prosvetnem domu bivši poslanec našega okraja Logatec gospod France Sabrovšček, duhovnik ljubljanske ško-fije. Govoril je o političnem položaju v Evropi in o vlogi kmetstva v tej državi.

da sorazmerno najdražja v Evropi. Po-cenitev soli je med narodom zadovoljno odjeknila. Seveda nastane sedaj vpraša-nje, kako bo z drugimi važnimi hranili in živili. Vzemimo na pr. sladkor. Ni tre-ba poudarjati, da uporablja sladkor le malokatera kmetijska družina. Kljub dej-stvu, da je Jugoslavija zemlja, ki bi lahko plavala v sladkorju, ljudstvo strada tega živila, ker si ga more zbog visoke cene privoščiti skoroda le človek z ustaljeno visokimi dohodki. Nižje uradništvo in na-meščanstvo je ravno tako prizadeto ka-kor revni obrtniki in delavci. Sladkor smatrajo skoraj za zdravilo... Ali je vse to narodu v korist, je drugo vprašanje. Vsekakor pa je skrajni čas, da ljudska vlada v Beogradu tudi v tem ozi-ru stori svojo dolžnost — seveda pa naj nikakor ne ostane na sredini poti, temveč naj vrže svoj pogled na vse važne živ-ljenjske potrebe človeka preprostega naroda.

Ves pločnik so zastavile...

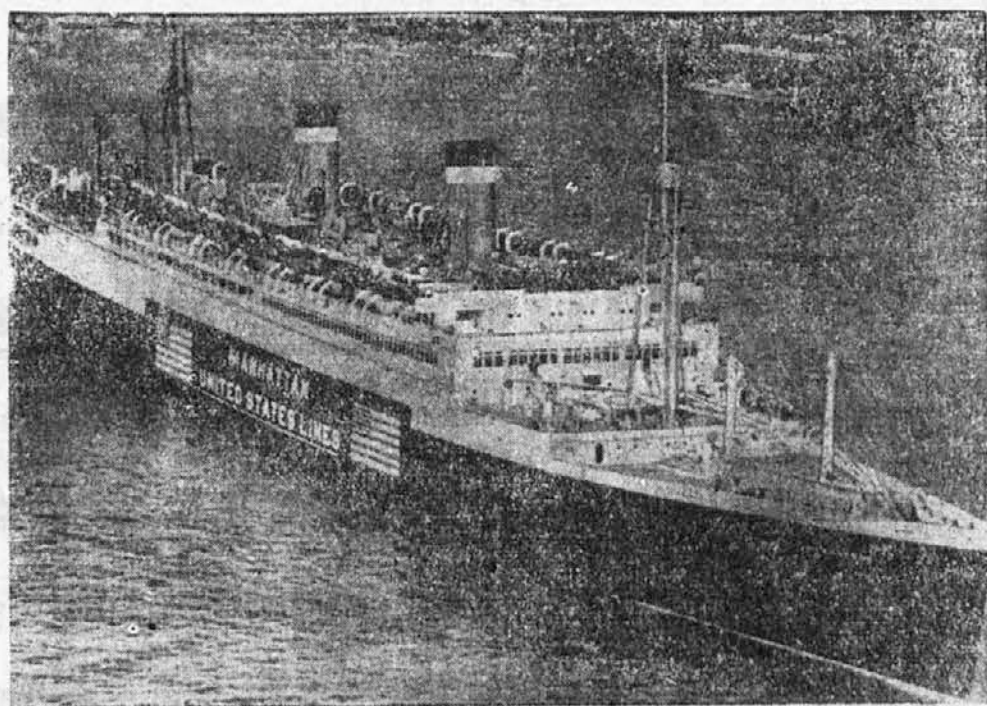
Ves pločnik so zastavile tri gospe. Črno oblečene, stare meščanke in imele so zaveza-ne črne trakove okrog vratu. Ena med njimi je imela posebno milosten in dostojanstven obraz. Njo sta drugi dve pogosto klicali »Frau von N.«

Čudovito, kaj je vse vedela ta Frau von N. Napovedala je vse mogoče dogodke do le-ta 2000. Neki astrolog je objavil te napove-di v neki nemški reviji. Še vse, kar je napo-vedal doslej, se je zgodilo: svetovna vojna, priključitev Avstrije in razpad Češkoslovaške, zdaj pa še Poljske...

Gospe se čudijo in kimajo. Beli koščen-i in aristokratski prst gospe von N. je proročansko vzravn...

Da, tudi leta 1000 so pričakovali Evropej-ci konec sveta.

Toda takrat so komaj pričeli Slovani za-vestno vstopati v zgodovino.

Ameriške ladje že na zunaj označujejo svojo narodnost, da se zavarujejo pred na-padi podmornic.

Zanimivo štivo

Vojne po svetovni vojni

Med zadnjo svetovno vojno in med da-našnjo vojno je preteklo 21 let. Seveda pa bi bilo povsem zmotno trditi, da je 21 let živel svet v popolnem miru. Hitler je v nekem svojem govoru govoril o 14 vojnah in 26 krvavih intervencijah. Ljudje, ki imajo čas, so šteli. Seveda je to zelo težko, ker pojmi »vojna«, »intervencija«, ali »sankcija« niso točno opredeljeni, niti se ne ve, kedaj recimo ena vojna preide v drugo. Razen tega so pri tem še druga vprašanja: ali je k vojniam šteti tudi dr-žavlanske vojne in podobnih več. Kljub temu so se zedinili na število 14: 1. in najvažnejša je gotovo japonsko-kitajska vojna (zač. sept. 1931.); 2. vojna za Gran Chaco med Bolivijo in Paragvajem (1928, 1932—1937); 3. španska vojna; 4. abesinska vojna; 5. Palestina, ki jo moramo tudi šteti za prizorišče vojne; 6. boji Francozev in Špancev proti Rifka-bilom v Maroku (1925—1926); 7. boji Francozov proti Druzom v Siriji (bom-bardiranje Damaska); 8. angleško-afga-nistanska vojna (1919); 9. Obmejni boji med Panamo in Costo Rico v Ameriki (1921); 10. boji med Perujem in Colum-bijo za Leticijo (1932, 1934); 11. grško-turška vojna (1922); 12. Grško-bolgarski obmejni spor (1925); 13. Rusko-poljska vojna (1920); 14. rusko-turški spor za Georgijo.

Nekaj števil iz živalstva

Naravoslovci in matematiki so izraču-nali, da mišična moč konja komaj prese-ga sedemkratno moč navadnega moža; da znaša skok kenguruja v daljavo 20 m; da je občutljivost vonja pri slonih tako velika, da morejo iz več kakor 1.000 m razdalje zavohati človeka; da more nitka pajčevine tvoriti do 4.000 zlepljenih mest z zvezami; da je pajek največji jedec od vseh živali in da bi moral človek, ki bi mu hotel biti enak, pojesti v enem dnevu 13 ovac, 11 prašičev, 2 bika in 4 tone močnatih jedi in končno, da je govnač najmočnejše živo bitje, ki je zmoglo no-siti tovor 850 krat težji od svoje lastne teže, to kar bi sorazmerno pomenilo za človeka 60 ton.

Zanimiva je primerjava trtne uši, ki v

Igralec Muni kot Zola v filmu »Vest človeštva«.

eni sekundi napreduje 0.000.000.000.002 metra in velike ptice deževnika, ki v vi-šini 2.000 metrov doseže hitrost 300 km na uro in to zdrži pol dneva...

Pošta na morskem dnu

»V vasi Nasan na angleških Bahamskih otokih je bila odprta pošta na morskem dnu,« poročajo listi.

Pred nekaj leti je namreč zgradil v tem kraju na morskem dnu svoj znanstveni studio raziskovalec Vilijamson. To je bila hermetično zaprta steklena kabina, iz ka-tere je opazoval znanstvenik rastlinstvo in živalstvo na morskem dnu.

Doslej je smel obiskati ta studio le sam znanstvenik. Odkar je končal svoja opa-zovanja, sme vanj tudi občinstvo. Poštna uprava pa je odprla v steklenih prostorih svojo pošto in izdala znamke — v vese-lje filatelistom in sebi v korist. Samo tu se dobe posebne znamke z glavo angleš-kega kralja, opleteno z morskimi bilkami in napisom: »Morsko dno, Bahama.«

Francoski značaj

Pri francoskem značaju razlikujemo tri glavne poteze. Francoz je resen, je zelo občutljiv in kritičen. Ta nagnjenja si mo-rejo v poedinosti nasprotovati, vendar so tesno povezana. Nemogoče jih je razdru-žiti, če se hoče doumeti vsa francoska duša.

Resen je Francoz v pravem pomenu besede. Zadostuje, da gre človek 30 km iz Pariza v tako zvano provinco, da ra-zume, v kakšni meri je ta trditve — ki jo povprečni tuji opazovalci tako slabo po-znajo — resnična. Treba je obiskati va-si, trge, mala in večja mesta v provinci in se pomešati med kmete, obrtnike in meščane, ki tam bivajo, in kjer se zasle-di tradicije in v kakšni meri so te tu uko-renjene. Časopisi naj kričijo, volilna zborovanja naj grmijo, nič za to! Skoraj v vseh primerih je ta nemir samo na zu-naj. Stoletja stari provincialni položaj se ne gane. Delavna, tiha, resna, ima ta pro-vinca čudovite vire zbrane modrosti. Ona je mravlja, ki se včasih smatra tudi za murna, kajti nikdo sam sebe dobro ne pozna. Največja moč Francije je tu do-ma.

Toda Francoz je tudi kritičen. Ne pusti, da bi ga kdo »vlekel za nos.« Ima izre-dno dobro razvit čut za mero in relativ-nost. Včasih v svoji nezaupljivosti celo pretirava, tako se boji prevare.

Francoz je tudi zelo občutljiv. Občut-ljiv in človekoljuben. Zna trepetati, biti usmiljen, razumeti. Temu nagnjenju žrtvuje večkrat celo svoje koristi. V svojem pretiravanju in v svoji neumnosti je Fran-coz vedno idealen. Težko je torej spo-znati Francozovo dušo in marsikdo ga napačno sodi.

Vsak po svoji potrebi

Bernard Shaw, znan po svoji nepri-stranski presoji, je nekega dne živo kriti-ziral komedijo, katere avtor je bil član visoke londonske družbe.

Besni avtor je nahrulil slavnega pisa-telja pri vходу v gledališče in mu očital, da o literaturi nima pojma ter končal z besedami:

— Vi pišete samo za denar, jaz pa pi-šem za čast.

Shaw mu je odgovoril:

— Priznam, milord, vsak od naju piše pač za to, česar mu primanjkuje.

SOTRUDNIKE IN DOPISNIKE pro-simo, da pošlelo svoje prispevke nai-kasneje do vsakega torka v tednu.

Vsak je svoje sreče kavač!

V kratkem se prične 39. kolo Državne razredne loterije, ko bo zopet razdeljenih nič manj kot osem premij in 42.000 dobitkov v skupni vrednosti

65 milijonov dinarjev

Prvo žrebanje bo 14. oktobra t. l.

Novo srečke so že dospele in se dobe v naši hiši sreče in glavni kolektori

bančni poslovalnici

BEZJAK

v Mariboru, Gosposka ulica 25, telefon 20-97

Cela srečka stane din 200.—, polovica din 100.— in četrtinka din 50.—. Bezjakove srečke so že marsikomu prinesle novo živlensko srečo, kakor nam to kaže naslednja statistika nekaterih do sedaj izžrebanih premij in dobitkov:

Premije:	Din 2.008.000	srečka štev.	68.326
"	1.002.000	"	59.971
"	301.000	"	83.526
"	200.000	"	34.210
Dobitki:	din 100.000—	srečka štev.	4.638
"	100.000—	"	7.336
"	100.000—	"	77.664
"	100.000—	"	77.696
"	100.000—	"	86.831
"	100.000—	"	86.834
"	80.000—	"	97.039
"	60.000—	"	83.519
"	50.000—	"	19.306
"	50.000—	"	88.152

MARIBORSKA TISKARNA D. D.

VODILNO TISKARSKO PODJETJE SEVERNE SLOVENIJE
POSTREŽEMO HITRO, DOBRO IN PO NIZKIH CENAH
TELEFON 25-67, 25-68, 25-69

Za ženo in dom

Odnosaji med materjo in snaho

Zlasti v naših kmetijskih domovih igra to vprašanje veliko vlogo. Sin se poroči in pripelje na dom novo gospodinjstvo. Naveda je, da tedaj mati »izroči ključce«, to se pravi, preda vse gospodinjstvo mladi. Prve dni je vse dobro, čeprav mati naravnost ljubosumno opazuje snaho, kmalu se pa začnejo razna nasprotstva, ki dobe včasih takšen obseg, da se poprej miren in srečen dom spremeni v pravi pekel. In vendar navadno ni za to nobenega pravega vzroka.

Ko prevzame mlada žena gospodinjstvo, se gotovo trudi, da bi izvršila vsako delo kar mogoče pravilno, da bi s tem zadovoljila moža, mater in seveda tudi sebe. Težko pa je zahtevati, da bi vsako malenkost naredila ravno tako, kakor jo je mati, saj ima vsaka ženska svoj način gospodinjstva, a vsi lahko vodijo k istemu uspehu. Mati pa, ki je bila navajena, da je 20—30 let izvrševala vsa dela po svojem receptu, ne more iti preko tega, da bi snaha uvajala kakšne novotarije. Prične oporekati, vname se prepri. Kdo je sedaj kriv? Nobena in obe! Mati bi morala uvideti, da snaha vendar ni bila

v njeni šoli in ne more delati vsega po njenem kopitu. Prepričati bi se morala, če ni mogoče tudi snahin način dela dober, ali pa celo morda boljši od njenega. Saj je tudi gospodinjstvo tekom časa v marsičem napredovalo. Pa tudi snaha bi ne smela ob vsakem opominu planiti in materi celo na osoren način zaničevati njen način dela, češ da je zanič, nemoderen, starokopiten, neumen in slično. Uvideti mora, da je mati stara, da je ostarela v svojih navadah, od katerih se ne more več ločiti. Ljubezno naj pohvali in prouči njeno delo, dobrohotno naj upošteva vsak materin opomin ter se skuša po njem ravnati, tako da zadovolji deloma mater, deloma sebe — v hiši pa bo ostal mir.

Največje gorje pa je tam, kjer snaha materi ne izkazuje potrebnega spoštovanja, jo potiska v kot, si prepove dajati kakršne koli nasvete, odjeda starim užitek in vzgaja celo svoje otroke v nespoštovanju do starih staršev. Tam mati upravičeno zasovraži snaho in ji prične nasprotovati. Sreča pa seveda beži iz takšne hiše.

KUHINJA

Štajerska juha. Skuhaj mehko pol litra fižola. Posebej pa skuha 4 olupljene, na kocke zrezane krompirje. V kozico deni 3 žlice masti, zarumeni v njej žlico drobno zrezane čebule in 3 žlice moke, prilij malo kisa in krompirjeve vode, pa razmešaj, da je prežganje gladko. Zdaj zmešaj fižol in krompir z vodo vred skupaj; prideni lorberjev listič, pol žlice soli in malo popra. Ko se malo prevre, je juha gotova.

Telečje stegno s smetano. Operi celo ali samo en kos stegna, potegni z njega kožico ter ga pretakni prav gosto s prekajeno slanino, nadrgni ga s soljo, pa ga pusti ležati nekaj časa, da se razsoli. Potem ga deni v ponev, polij ga z vročo, s presnim maslom

zmešano mastjo. Tudi med pečenjem ga večkrat polij, včasih prilij tudi malo juhe. Ko je že skoraj pečeno, prideni košček korenja, peteršilja, malo čebule in par listov suhih gob. Ko se je to že malo prepražilo, potresi v sok 2 žlice moke, ako imaš celo stegno. Ako je pa mesa manj, vzemi previdno tudi vsega manj. Potem prilij četrt litra smetane in malo juhe. Ko prevre, zreži meso, zloži ga na krožnik in precedi nanj malo soka. Ostali sok pa precedi v majhno kozico, prideni mu žlico celih kaper in za nožev vrh fino zrezanih limonovih lupinic, pusti, da zavre, potem pa daj posebej v skledico zraven pečenke na mizo.

Lečna juha. Kuha se kakor fižolova, vendar lečo lahko pusti celo ne da bi jo stlačila, pa tudi namakati je ni treba, ampak jo deni kuhati v mrzlo vodo.

Mali oglasi

beseda 0-55 din,
dopisovanje po
1-50 din; inse-
ratni davek do
40 besed 1- din,
nad 40 besed
2- din. Za šifri-
rana pisma se
plača 10- din.
Za odgovor
je priložili 3-
din v znamkah

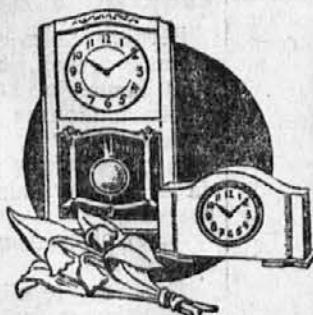
Rozinove ploščice. Mešaj 11 dkg presnega masla. Ko dobro naraste, mu prideni 3 rumenjake, 16 dkg sladkorja, malo dišave, cimeta, klinčkov in drobno zrezanih limonovih lupinic in še mešaj. Rahlo zamešaj trdega snega iz 3 beljakov in 11 dkg moke. To deni na pomazano ploščino, pol prsta na debelo, potresi dobro z rozinami in počasi speci lepo rumeno. Pečeno razreži na poljubne ploščice.

Parjen krompir s presnim maslom. Zreži olupljen krompir na kocke, debele kot lešnik, ter ga oplakni v vodi. Razgrej v kozici presnega masla, deni vanj drobno zrezane čebule in zelenega peteršilja, da zarumeni; potem prideni krompir, zalij ga do polovice z juho, malo osoli ter pari pokritega, da se zmehča, pa ga daj okrog kake pražene jedi ali okoli mesa.

Razmejltna črta med Nemci in Rusi na Poljskem

URE

od urarja in juvelirja

M. JLGGER-JEV SIN

Maribor
Gosposka ul. 15

Prodaja tudi na obroke
brez povišanja cen